

Avrupa Birliği tarafından
eş-finanse edilmektedir

TR33 BÖLGESİ'NDE SİVİL TOPLUMUN SOSYAL GİRİşİMCİLİK YOLUYLA DESTEKLENMESİ PROJESİ

Girişimci ve Güçlü Sivil Toplum Mali Destek Programı (GİSEP)

BAşVURU REHBERİ

Program Referans No	: TR33/26/ALT_GİSEP
Program İlan Tarihi	: 20.07.2026
Son Başvuru Zamanı (KAYS)	: 02.10.2026 Cuma Saat 23.59
Son Başvuru Zamanı (Taahhütname)	: 09.10.2026 Cuma Saat 17.00

Avrupa Birliği tarafından
eş-finanse edilmektedir

GİRİşİMCİ VE GÜÇLÜ SİVİL TOPLUM MALİ DESTEK PROGRAMI (GİSEP)

**TR33 Bölgesinde Sivil Toplumun Sosyal Girişimcilik Yoluyla Desteklenmesi Projesi
kapsamında hazırlanmıştır.**

Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından eş-
finanse edilen ve TR2022/W1T7/A04/OT03-1/002
referans numarasıyla yürütülen "TR33 Bölgesinde Sivil
Toplumun Sosyal Girişimcilik Yoluyla Desteklenmesi"
projesi, IPA III programı çerçevesinde Zafer Kalkınma
Ajansı tarafından Kütahya, Afyonkarahisar, Manisa ve
Uşak illerini kapsayacak şekilde uygulanmaktadır. 1
Ağustos 2025 tarihinde başlayan ve 36 ay süreyle
uygulanacak olan bu projenin sözleşme makamı Merkezi
Finans ve İhale Birimi; yönetim otoritesi Dışışleri Bakanlığı
Avrupa Birliği Başkanlığı; faydalanıcı kurumları Dışışleri
Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, Sanayi ve Teknoloji
Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığıdır.

Projenin temel amacı, TR33 Bölgesi'nde sivil toplum
kuruluşları ile diğer devlet dışı aktörlerin kurumsal
kapasitelerini artırmak, üretim faaliyetlerini teşvik etmek
ve istihdam olanaklarını geliştirmektir. Bu doğrultuda,
dezavantajlı ve kırılgan grupların güçlendirilmesi
hedeflenmekte olup, bölgesel düzeyde uzun vadeli ve
sürdürülebilir bir kalkınma yapısının oluşturulması
amaçlanmaktadır.

Proje faaliyetlerinden biri olan mali destek programı
kapsamında hazırlanan bu yayının içeriği yalnızca ZAFER
Kalkınma Ajansı sorumluluğundadır ve her zaman Avrupa
Birliği'nin görüşlerini yansıtmaz.

2026 YILI MALİ DESTEK PROGRAMI

GİRİŞİMCİ VE GÜÇLÜ SİVİL TOPLUM MALİ DESTEK PROGRAMI

(GİSEP)

BAŞVURU REHBERİ

Program Referans No	:	TR33/26/ALT_GİSEP
Program İlan Tarihi	:	20.07.2026
Son Başvuru Zamanı (KAYS)	:	2.10.2026 Cuma saat: 23.59
Son Başvuru Zamanı (Taahhütname)	:	9.10.2026 Cuma saat: 17.00

PROGRAM KÜNYESİ

Program Adı	Girişimci ve Güçlü Sivil Toplum Mali Destek Programı		
Referans No	TR33/26/ALT_GİSEP		
Başvuru Takvimi	Projenin KAYS Girişi ve Onayı İçin Son Zaman	2.10.2026 23.59	
	Taahhütname E-imzası / Teslimi İçin Son Zaman	9.10.2026 17.00	
Programın Amacı	TR33 Bölgesi'nde üretimi canlandırmak, istihdam olanaklarını artırmak ve dezavantajlı/kırılgan grupları güçlendirmek amacıyla; sivil toplum kuruluşları ile kamu dışı paydaşların kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi ve bu süreçte uzun vadeli sürdürülebilirliğin sağlanması		
Program Öncelikleri	Proje ile ilgili birden çok öncelik seçilebilir. Seçilen her bir öncelikte projenin kapsamı arasında açık ve net şekilde bağlantı kurulmalıdır. Önceliklere ilişkin örnek proje konuları ve açıklamalar 2.1.3.3 Proje Konuları bölümünde yer almaktadır. 1) Kadın kooperatiflerinin güçlendirilmesi: Kadın kooperatiflerinin üretim altyapılarının, dijitalleşme düzeylerinin ve pazarlama kapasitelerinin geliştirilerek ekonomik etkilerinin artırılması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin desteklenmesi 2) İstihdam olanaklarının artırılması: Doğrudan istihdamı teşvik eden ve istihdama katılım önündeki engelleri kaldırmaya yönelik bütüncül hizmetlerin sunulması; yüksek işgücü talebine sahip sanayi ve hizmet sektörlerinde engelli bireyler dâhil dezavantajlı gruplara öncelik verilmesi. 3) Gençler için teknolojik gelişimin desteklenmesi: Gençlerin dijital ve teknolojik becerilerle donatılmasını hedefleyen kurum ve kuruluşlara yönelik altyapı iyileştirmeleri ile desteklerin sağlanması; gençlerin dijital çağda etkin bir şekilde yer almalarının teşvik edilmesi.		
Katkı Sağlanacak Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA'lar)	• SKA 5 – Toplumsal Cinsiyet Eşitliği • SKA 8 – İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme • SKA 9 – Sanayi Yenilikçilik ve Altyapı • SKA 10 – Eşitsizliklerin Azaltılması • SKA 11 – Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar • SKA 12 – Sorumlu Üretim ve Tüketim • SKA 13 – İklim Eylemi		
Programın Uygulanacağı Bölge	TR33 Bölgesi: Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak İlleri		
Uygun Başvuru Sahipleri	TR33 Bölgesindeki; 1) Sosyal girişimci olarak hâlihazırda faaliyet gösteren veya sosyal girişimciliğe yönelerek faaliyet alanını genişletmeyi hedefleyen ekonomik işletmelere sahip olan veya olmayı amaçlayan sivil toplum kuruluşları 2) Kooperatifler 3) Sosyal işletmeler		
Uygun Ortaklar	1) TR33 Bölgesi'nden veya dışından uygun başvuru sahiplerinin özelliklerini taşıyan kurum ve kuruluşlar 2) TR33 Bölgesi'ndeki kamu kurum ve kuruluşları		
Toplam Program Bütçesi	737.000 Avro		

Proje Başına Destek Tutarı (TL)	Asgari: 1.600.000 Azami: 2.250.000
Destek Oranı (%)	Asgari: 75 Azami: 90
Proje Süresi	Asgari 9 Ay, Azami 12 Ay
Avantaj Kriterleri	Puan Avantaj puan kriterlerine ilişkin açıklamalar 2.1.3.5 Programın Avantaj Puan Kriterleri bölümünde yer almaktadır. • SEGE Durumu: Proje uygulama alanının bulunduğu ilçenin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması'na (SEGE-2022, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı) göre gelişmişlik durumu • Kadın İstihdamı: Proje uygulama dönemi içinde gerçekleştirilecek ve uygulama dönemi tamamlandıktan sonra en az 1 (bir) yıl daha devam edecek olan kadın istihdamına yönelik taahhüt • İklim Değişikliği Azaltımı: İklim değişikliğinin olumsuz etkilerini azaltmayı amaçlayan projeler • Kadın Kooperatifleri: Başvuru sahibinin kadın kooperatifi olması durumu

İÇİNDEKİLER

PROGRAM KÜNYESİ.....	3
İÇİNDEKİLER.....	5
TANIMLAR.....	6
KISALTMALAR.....	8
BÖLÜM 1: GİRİŞİMCİ VE GÜÇLÜ SİVİL TOPLUM MALİ DESTEK PROGRAMI.....	9
1.1 Giriş.....	10
1.1.1 T.C. Zafer Kalkınma Ajansı.....	10
1.1.2 TR33 Bölgesi Bölge Planı	11
1.1.3 TR33 Bölgesinde Sivil Toplumun Sosyal Girişimcilik Yoluyla Desteklenmesi Projesi	11
1.1.4 Desteğin Tanımı ve Yasal Dayanak	12
1.1.5 Desteğin Gerekçesi	13
1.1.6 Programın Mantıksal Çerçevesi	14
1.2 Programın Amacı ve Öncelikleri.....	16
1.3 Ajans Tarafından Sağlanacak Mali Kaynak	17
BÖLÜM 2: BU PROGRAMA İLİŞKİN KURALLAR.....	19
2.1. Uygunluk Kriterleri	21
2.1.1 Başvuru Sahibinin Uygunluğu	21
2.1.2 Ortaklıkların Uygunluğu	23
2.1.3 Projelerin Uygunluğu	24
2.1.4 Maliyetlerin Uygunluğu	36
2.2 Başvuru Şekli ve Yapılacak İşlemler	39
2.2.1 Başvuru Formu ve Destekleyici Belgeler.....	39
2.2.2 Başvurular Nereye ve Nasıl Yapılacaktır?	43
2.2.3 Son Başvuru Zamanı	44
2.2.4 Daha Fazla Bilgi Almak için	45
2.3 Projelerin Değerlendirilmesi ve Seçilmesi	46
2.3.1 Ön İnceleme	47
2.3.2 Teknik ve Mali Değerlendirme.....	49
2.4 Değerlendirme Sonucunun Bildirilmesi.....	52
2.5 Sözleşme İmzalanması ve Uygulama Koşulları	52
2.6 Proje Performans Göstergeleri.....	54
BÖLÜM 3: EKLER	57
Ek-1 Destekleyici Belge Şablonları	58

TANIMLAR

Ajans: T.C. Zafer Kalkınma Ajansı

Bakanlık: T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

Başvuru Rehberi: Ajans tarafından başvuru sahipleri için hazırlanan, destekten yararlanabilecek gerçek ve tüzel kişileri, başvuruda bulunabileceklerde aranan şartları, başvuru ve yararlanma şekil ve şartlarını, destek konusu öncelik alanını, destekten karşılanabilecek uygun maliyetleri, seçim ve değerlendirme kriterlerini, eş finansman yükümlülüklerini, standart başvuru belgelerini ve diğer gerekli bilgileri, ayrıntılı, açık ve anlaşılır bir dille açıklayan ve ajansın internet sitesinde yayımlanan rehber belge

Başvuru Sahibi: Proje desteği almak üzere Başvuru Formu'nda yer alan "Başvuru Sahibinin Beyannamesi"ni imzalayarak Ajansa başvuran ve bu rehberde uygun olarak tanımlanan tüzel kişi

Bölge Planı: TR33 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı

Değerlendirme Komitesi: Proje tekliflerini başvuru rehberlerinde belirtilen esaslara göre değerlendirmek üzere, alanında en az beş yıllık tecrübeye sahip ve en az beş üyeden oluşan komite

Destek Sözleşmesi: Ajans ile yararlanıcı arasında imzalanan, destekten yararlanma ilke ve kurallarını, ödeme usul ve esaslarını, tarafların hak ve yükümlülüklerini ve bu yükümlülüklerin ihlalinin sonuç ve müeyyidelerini düzenleyen anlaşma ve eklerini

Eş Finansman: Projede harcanmak üzere başvuru sahibi tarafından taahhüt edilen katkı (başvuru sahibinin, ortaklarının ve iştirakçilerinin toplam katkısı)

Genel Sekreter: Ajansın icra makamı olan Genel Sekreterliğin üst amiri

Görünürlük Kuralları: Desteklenen proje kapsamında tüm paydaşların görünürlüğünün sağlanacağına ilişkin belge

İştirakçi: Desteğe konu projenin yürütülmesi sürecinde veya sonucunda, doğrudan fayda veya menfaat elde etmeden yararlanıcıya projenin yürütülmesinde katkıda bulunan (sponsorluk, teknik destek sağlama vb.) ve Başvuru Formu'nda yer alan "İştirakçi Beyannamesi"ni imzalayan gerçek veya tüzel kişi

İzleme: Ajansın, uygulama aşamasına geçmiş proje ve faaliyetlerde öngörülen amaç ve hedeflere ulaşmasına yardımcı olmak, uygulamanın belirlenen ilke ve kurallara, kalkınma ajansları mevzuatına ve sözleşme hükümlerine uygun yürümesini sağlamak adına düzenli ve sürekli olarak veri toplamasına, uygulamaya ilişkin riskleri önceden tespit ederek düzeltici ve önleyici tedbirler almasına, uygulama performansını takip etmesine ve denetim faaliyetleri yapabilmesine imkan verecek bilgilerin kayda geçmesini sağlamak üzere yürüttüğü, tarafsız yönlendirme ve takip faaliyeti

Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi: Ajanslar arası uygulama birliğini sağlamak amacıyla ajansların; yatırım destekleme, proje destekleme, çalışma programı, bütçe, muhasebe, insan kaynakları, performans ölçme faaliyetleri ile ilgili ve ilişkili gerçek ve tüzel kişilerin ihtiyaç duyulan veri ve bilgilerinin muhafaza edildiği veri tabanı başta olmak üzere iş ve işlemlerinin yürütüldüğü internet tabanlı e-devlet hizmeti (<https://kaysuygulama.sanayi.gov.tr/>)

Kalkınma Planı: On İkinci Ulusal Kalkınma Planı (2024-2028)

Kararname: 15/07/2018 tarih ve 30479 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

Kılavuz: Kalkınma Ajansları Destek Yönetimi Kılavuzu

Kooperatif: Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklar

Mali Destek: Desteklenecek projelerin gider bütçelerinin, belirlenecek oranlarda Ajans tarafından karşılanması amacını güden nakdi ödeme

Menfaat İlişkisi: Projenin hazırlığı, değerlendirilmesi, seçimi, onayı, uygulamasının teknik açıdan desteklenmesi ve izlenmesi ile diğer aşamalarında görev alanların, görevlerinin gizliliğini veya

tarafsızlığını etkileyecek kendilerine, yararlanıcılara ya da başkalarına maddi veya manevi menfaat temini sağlayabilecek her türlü durum

Ortak: Desteğe konu projenin yürütülmesi sürecinde veya sonucunda doğrudan veya dolaylı fayda veya menfaat elde ederek bunun karşılığında yararlanıcıya faaliyetin yürütülmesinde katkıda bulunan ve Başvuru Formu'nda yer alan "Ortaklık Beyannamesi"ni imzalayan tüzel kişi

Program: Girişimci ve Güçlü Sivil Toplum Mali Destek Programı

Proje Hesabı: Mali desteğe hak kazanan yararlanıcı ve/veya ortağı tarafından projeye özel olarak açılan, Ajans tarafından sağlanan mali desteğin ve sözleşmede belirtilmesi halinde yararlanıcı eş finansmanının da aktarıldığı banka hesabı

Proje Uygulama Rehberi: Yararlanıcıların proje uygulamaları sırasında uymak zorunda oldukları satın alma ve ihale ilke ve kuralları ile raporlama ve bilgilendirme yükümlülüklerini ayrıntılı olarak düzenleyen Bakanlıkça hazırlanmış rehber ve ekleri

Satın Alma Rehberi: Yararlanıcının proje uygulama sürecinde uymak zorunda olduğu satın alma kurallarını ayrıntılı olarak düzenleyen belge

Sıkça Sorulan Sorular Listesi: Program dönemi içerisinde potansiyel başvuru sahiplerinin bilgi talepleri doğrultusunda hazırlanan ve cevaplarıyla birlikte Ajansın internet sayfasında yer alan liste

Sonuç Odaklı Program: Yönetmelikte belirtilen bölgesel program tanımına uygun olarak, stratejik olarak belirlenmiş kalkınma hedeflerini yakalamak üzere, belirli bir sektör, tema veya mekânda kalkınma sonuçları elde etmek amacıyla alt program, tedbir, proje ve faaliyetleri içeren, nitelikli analize dayanan, ilgili kurumlarla iş birliği halinde hazırlanan, ölçülebilir sonuç ve çıktı hedefleri olan orta vadeli (tercihen 3 yıllık) programlar

Sosyal Girişim: Sosyal veya çevresel sorunları piyasa temelli bir yaklaşımla, bir hizmet, ürün veya model geliştirerek çözmeyi hedefleyen girişimler (Bu girişimler, sosyal amaçlarını sürdürülebilir biçimde gerçekleştirmek için gelir ve kâr elde eder; ancak ticari girişimlerden farklı olarak kâr payı dağıtmaz ya da sınırlı biçimde dağıtır. Elde ettikleri gelir ve kârı öncelikli olarak sosyal amaçları ve sosyal etkiyi güçlendirmek için yeniden kullanır.)

Sosyal İşletme: Sosyal veya çevresel bir sorunu gelir getirici faaliyetler yoluyla çözmeyi amaçlayan; kâr elde ederek ekonomik sürdürülebilirliğini sağlayan ancak kâr dağıtımını sınırlı tutarak, elde edilen kârın çoğunluğunu sosyal amaca ve sosyal ya da çevresel etkiyi artırmaya yönelik faaliyetlere yeniden yönlendiren şirket/işletme türündeki girişimler

TR33 Bölgesi: Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak illerinden oluşan Düzey 2 Bölgesi

Usulsüzlük: Projenin herhangi bir aşamasında; yanlış veya yanıltıcı bildirimde bulunmak, sahtecilik yapmak, hile ve dolanlı hareketlerde bulunmak ve Yönetmelik ile Yönetmeliği tamamlayıcı nitelikte hazırlanan her türlü belge ve düzenlemede belirtilen ilke ve kurallara aykırı olarak sözleşmede değişiklik yapmak gibi sözleşme ilişkisini ihlal eden fiil ve davranışlar

Yararlanıcı: Program kapsamında Ajanstan destek almaya hak kazanan ve Ajans ile destek sözleşmesi imzalayan tüzel kişi

Yetkili/Yasal Temsilci(ler): Başvuru sahibi ve varsa ortakları ile iştirakçilerini temsil ve ilzama yetkili kişiler

Yönetim Kurulu: TR33 Bölgesi illerinin Valileri, İl Merkez/Büyükşehir Belediye Başkanları, İl Genel Meclis Başkanları ve İl Ticaret ve Sanayi Odası Başkanları ve Ajans Genel Sekreteri'nden müteşekkil Ajans karar organı

Yönetmelik: Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği

KISALTMALAR

- Ar-Ge:** Araştırma ve Geliştirme
BGUS: Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi
DB: Destekleyici Belge
DK: Değerlendirme Komitesi
DYK: Kalkınma Ajansları Destek Yönetimi Kılavuzu
GİSEP: Girişimci ve Güçlü Sivil Toplum Mali Destek Programı
IPA III: Türkiye’de Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
KAGM: Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü
KAYS: Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi
KDV: Katma Değer Vergisi
PYB: Program Yönetimi Birimi
SEGE: Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmaları
SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu
SOP: Sonuç Odaklı Program
SSSL: Sıkça Sorulan Sorular Listesi
TSO: Ticaret ve Sanayi Odası
YDO: Yatırım Destek Ofisi

BÖLÜM 1: GİRİŞİMCİ VE GÜÇLÜ SİVİL TOPLUM MALİ DESTEK PROGRAMI

1.1 Giriş

1.1.1 T.C. Zafer Kalkınma Ajansı

T.C. Zafer Kalkınma Ajansı (Ajans), Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak illerini kapsayan ve **TR33 Bölgesi (Bölge)** olarak adlandırılan bölgede hizmet vermek üzere 14.07.2009 tarihli ve 2009/15236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulan ülke genelindeki 26 kalkınma ajansından biridir. Ajansın merkezi Kütahya ili olup diğer TR33 Bölgesi illerinde Yatırım Destek Ofisleri (**YDO**) aracılığıyla faaliyetlerini yürütmektedir. Kalkınma ajanslarının ulusal düzeyde koordinasyonundan **T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (Bakanlık)** sorumludur.

Ajansın temel görevi; kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle; ulusal kalkınma planı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası, bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmaktır.

Bakanlığın koordinasyon kapsamındaki görevleri ise; bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltıcı tedbirleri almak; planlama, programlama ve projelendirme konularında ajanslara rehberlik ve danışmanlık yapmak, plan program ve projelerin uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek, ajansların işlevlerini etkili ve verimli olarak yerine getirebilmesi için merkezi düzeyde ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği ve koordinasyonu sağlamak ve bölgesel gelişmeye yönelik iç ve dış kaynaklı fonların ajanslara tahsis ile bunların kullanımına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

MİSYON, VİZYON VE TEMEL DEĞERLER

MİSYON

TR33 Bölgesi'nin yaşam kalitesini artırmak amacıyla bölgeyi cazibe merkezi haline getirmek ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamaktır.

VİZYON

Bölgenin kalkınması için dinamik bir takım ruhuna sahip, kaliteli hizmet sunan, öğrenen ve öğreten, başlattığı her girişimi ZAFER'le taçlandıran bir Ajans olmaktadır.

TEMEL DEĞERLER

- ✓ Sonuç Odaklılık
- ✓ Sürdürülebilirlik
- ✓ Verimlilik
- ✓ Yenilikçilik
- ✓ İş Birliğine Açıklık ve Katılımcılık
- ✓ Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik
- ✓ Objektiflik ve Tarafsızlık
- ✓ İleri Görüşlülük
- ✓ İletişimde Açıklık ve Samimiyet
- ✓ Personel Memnuniyetini Ön Planda Tutmak

1.1.2 TR33 Bölgesi Bölge Planı

TR33 Bölgesi'nin 2024-2028 yılları arasındaki kalkınma faaliyetlerine ve Ajans tarafından sağlanacak destek mekanizmalarına temel teşkil edecek olan TR33 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı, 17.12.2024 tarihinde onaylanmıştır.

Planda Bölge'nin vizyonu **“Ekolojik dengeyi gözeterek katma değer yaratan, rekabet gücü yüksek, ekonomik ve sosyal olarak dengeli büyüyen, gelişen bölge”** olarak belirlenmiş ve bu vizyona ulaşmak için 3 strateji tanımlanmıştır.

Ajans tarafından sağlanan tüm destek programları, planda yer alan gelişme eksenlerine, önceliklere ve tedbirlere uygun şekilde tasarlanmakta ve uygulanmaktadır. Plana ait üç strateji ve bunların altında yer alan hedefler aşağıda yer almaktadır.

Kırsalda Gelir Getirici Faaliyetlerin Artırılması	Dezavantajlı Grupların İş Gücüne Katılımının Sağlanması	Sanayinin Teknolojik Dönüşümünün Çevreye Duyarlı Olarak Sağlanması
- Coğrafi işaretli ürünlerden elde edilen gelirler artırılacaktır. - Kırsalda turizmden elde edilen gelirler artırılacaktır.	- Dezavantajlı grupların istihdam edilebilirlikleri artırılacaktır. - Dezavantajlı grupların kendi işlerini kurmaları sağlanacaktır.	- İmalat sanayisinin teknoloji düzeyi artırılacaktır. - İmalat sanayisinde yeşil dönüşüm sağlanacaktır.

1.1.3 TR33 Bölgesinde Sivil Toplumun Sosyal Girişimcilik Yoluyla Desteklenmesi Projesi

“Girişimci ve Güçlü Sivil Toplum Mali Destek Programı”, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği tarafından Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA III) kapsamında eş-finance edilen Türkiye’de Sivil Toplumun Sosyal Girişimcilik Yoluyla Desteklenmesi Projesi Doğrudan Hibe Bileşeni çerçevesinde, 2025–2028 yılları arasında Zafer Kalkınma Ajansı tarafından yürütülen “TR33 Bölgesinde Sivil Toplumun Sosyal Girişimcilik Yoluyla Desteklenmesi Projesi” kapsamında ilan edilmiştir. Söz konusu projenin sözleşme makamı Merkezi Finans ve İhale Birimi, yönetim otoritesi T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı olup, faydalancı kurumlar T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, T.C. Ticaret Bakanlığı ve T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’dır. Hibe bileşeni, eş yararlanıcı T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda Türkiye’de seçilmiş dört Kalkınma Ajansı (Ankara, Batı Karadeniz, Kuzey Anadolu, Zafer

Kalkınma Ajansları) aracılığıyla uygulanmaktadır. Bu hibe bileşeni kapsamında, sivil toplum örgütlerine ve sosyal girişimcilere örgütsel kapasitelerini geliştirmek için finansal destek sağlanacaktır. Zafer Kalkınma ajansının yürüttüğü projenin genel amacı, ülkedeki sivil toplumun genel gelişimine katkıda bulunacak, sivil toplum aktörleri ve diğer devlet dışı aktörler için destekleyici ve sürdürülebilir bir yerel ortam oluşturmaktır. Özel amacı ise; sosyal ihtiyaç odaklı kalkınmayı destekleyen sivil toplum örgütlerinin (STK) ve devlet dışı aktörlerin sürdürülebilirliğini, mali uygulanabilirliğini ve sosyal etkisini artırmaktır.

1.1.4 Desteğin Tanımı ve Yasal Dayanak

Programa ilişkin yasal dayanak ve Program kapsamında desteklenecek faaliyetlerin sunulması, seçilmesi ve uygulanması ile ilgili kurallar;

- 15/07/2018 tarih ve 30479 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi¹ (Kararname),
- Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği² (Yönetmelik)
- Kalkınma Ajansları Destek Yönetimi Kılavuzu³ (DYK)

hükümleri esas alınarak belirlenmiştir.

Girişimci ve Güçlü Sivil Toplum Mali Destek Programı (Program) kapsamında desteklenmeye hak kazanacak proje sahiplerine doğrudan finansman desteği sağlanacaktır. Doğrudan finansman desteği, Ajansın başvuru rehberlerinde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde, belli proje ve faaliyetlere yaptığı karşılıksız yardımlardır. Ajanslar, mevcut destekleri geliştirmek veya yeni destek türleri oluşturmak amacıyla; kapsamı, öncelikleri, oranları, limitleri ve uygulama süreçleri tanımlanmış yeni destek programı türleri tasarlayabilir ve Bakanlık onayıyla pilot olarak uygulayabilir.

Yönetmeliğin 7/2 maddesinde *“Ajanslar mevcut destek türlerinin iyileştirilmesi veya yeni destek türlerinin geliştirilmesi amacıyla; konusu, öncelik alanları, destek oranı ve limitleri, uygulama süresi, başvuru sahipleri, başvuru şekli, uygunluk kriterleri, değerlendirme usulleri ve kriterleri, performans göstergeleri ile uygulama sürecini içeren yeni destek türleri tasarlayabilir ve bunları Bakanlık onayıyla pilot olarak yürütebilir. Bakanlık, ajanslar tarafından önerilen destek türünü; yenilikçilik, tamamlayıcılık, başvuru, değerlendirme ve uygulama sürecinin şeffaflığı, rekabetçiliği ve izleme ve değerlendirme süreçleri açısından değerlendirir. Bakanlıkça uygulama çerçevesi geliştirilecek yeni destek türleri Bakanlık tarafından belirlenen ajanslar eliyle uygulanabilir.”*

¹ Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 16. bölümü, kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle Cumhurbaşkanınca belirlenen politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, gelişmenin sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak üzere oluşturulacak kalkınma ajanslarının kuruluş, görev ve yetkileri ile koordinasyonuna ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.

² Bu Yönetmelik, kalkınma ajansları tarafından, kamu kurum ve kuruluşlarına, sivil toplum kuruluşlarına ve diğer gerçek veya tüzel kişilere sağlanacak mali ve teknik destekler ile bunların yönetimi, kullanılması, uygulanması, izlenmesi, değerlendirilmesi ve denetimine ilişkin usul ve esasları kapsar.

³ Bu Kılavuz; kalkınma ajansları tarafından sağlanacak desteklerin etkin, etkili, şeffaf ve güvenilir bir programlama, yönetim, uygulama, izleme ve değerlendirme sistemi çerçevesinde gerçekleştirilebilmesi ve farklı Ajansların bulundukları bölgelerin özelliklerinin gerektirdiği alanlar dışında, Ajanslar arasında uygulama farklılıkları olmaksızın rasyonel standartların oluşturulması amacıyla Bakanlıkça hazırlanmıştır. Kılavuz'un Yönetmeliğe aykırı hükümleri uygulanmaz.

Yönetmeliğin 9/2 maddesinde “Ajanslar, destek programlarına başvuru yapabilecek kişi, kurum veya kuruluşlar ile bunların niteliklerini, destek konusu öncelik alanını, destek limitlerini, seçim ve değerlendirme kriterlerini ve destek programına ilişkin diğer hususları başvuru rehberlerinde belirler” denilmektedir.

Yönetmeliğin 13/1 maddesinde “Ajansın yararlanıcılara vereceği doğrudan finansman desteği, başvuru rehberlerinde belirlenen usul ve esaslar dâhilinde kullanılır. Başvuru sahipleri, bu Yönetmelik hükümlerini ve başvuru rehberlerinde yer alan bütün hususları kabul etmiş sayılırlar” denilmektedir.

Yönetmeliğin 17/1 maddesinde ise “Başvurular, başvuru rehberindeki kural ve koşullara uygun olarak elektronik ortamda yapılır. Başvuru sahipleri, proje teklifinin bütçe kısmında, proje kapsamında gerçekleştirmeyi taahhüt ettiği faaliyetleri ve ihtiyaç duyduğu kaynağı ve gerekçelerini açıklamak zorundadır.” denilmektedir.

Bu programa ilişkin usul ve esaslar, **Girişimci ve Güçlü Sivil Toplum Mali Destek Programı Başvuru Rehberi’nde (Başvuru Rehberi)** detaylıca açıklanmıştır. Bu sebeple, programa proje başvurusu yapacak tüm paydaşların **başvuru rehberini dikkatlice okumaları gerekmektedir**. Başvuru sahipleri başvuruda bulundukları andan itibaren ilgili mevzuat hükümlerini ve bu rehberde yer alan bütün hususları kabul etmiş sayılırlar.

1.1.5 Desteğin Gerekçesi

Program ile Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak illerinden oluşan TR33 Bölgesi’nde sivil toplum ve devlet dışı aktörlerin kurumsal kapasitelerinin artırılması, üretimin teşvik edilmesi, istihdam olanaklarının geliştirilmesi ve dezavantajlı/kırılgan grupların güçlendirilmesi suretiyle uzun vadeli sürdürülebilirliğin sağlanması hedeflenmektedir. Bu kapsamda;

- 1) **Kadın kooperatiflerinin güçlendirilmesi:** Kadın kooperatiflerinin üretim altyapılarının, dijitalleşme düzeylerinin ve pazarlama kapasitelerinin geliştirilerek ekonomik etkilerinin artırılması ve kadın erkek eşitliğinin desteklenmesi.
- 2) **İstihdam olanaklarının artırılması:** Doğrudan istihdamı teşvik eden ve istihdama katılım önündeki engelleri kaldırmaya yönelik bütüncül hizmetlerin sunulması; yüksek işgücü talebine sahip sanayi ve hizmet sektörlerinde engelli bireyler dâhil dezavantajlı gruplara öncelik verilmesi.
- 3) **Gençler için teknolojik gelişimin desteklenmesi:** Gençlerin dijital ve teknolojik becerilerle donatılmasını hedefleyen kurum ve kuruluşlara yönelik altyapı iyileştirmeleri ile desteklerin sağlanması; gençlerin dijital çağda etkin bir şekilde yer almalarının teşvik edilmesi.

konuları önceliklendirilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından 2024-2028 dönemi için hazırlanan On İkinci Ulusal Kalkınma Planı’nda “200. Başta dijital beceriler olmak üzere, piyasanın ihtiyaç duyduğu alanlarda işgücünün niteliğinin geliştirilmesi, aktif işgücü programlarının yaygınlaştırılması ve etkinliğinin artırılması, esnek çalışma biçimlerinden daha geniş kesimlerin faydalanması, özel politika gerektiren grupların işgücü ve istihdama katılımlarının artırılması hususları önemini korumaktadır.” denilerek bu programın önemli unsurlarından biri olan kadın istihdamına yönelik faaliyetlere dikkat çekilmiştir. Ayrıca Kalkınma Planının çeşitli başlıklarında kadınların ve gençlerin istihdamına, girişimciliğe ve sivil toplum kuruluşlarının geliştirilmesine yönelik tedbirler bulunmaktadır.

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisinde (BGUS) kırsalda ekonomik büyüme konusunda çeşitli tedbirler bulunmakta olup bunların bir kısmında kooperatifçilik önceliklendirilmiştir. Sosyal gelişme başlığı altında sosyal girişimciliği geliştirmeye yönelik çalışmalara vurgu yapılmıştır. Bu kapsamda girişimcilik kültürünün geliştirilmesi ve gençlere yetenek kazandırılmasına yönelik faaliyetlerin yaygınlaştırılması hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda girişimciliğe

yönelik farklı destek/finansman uygulamalarının yaygınlaştırılacağından bahsedilmektedir. Ayrıca Strateji'nin sosyal gelişme odak konularından biri de kadın istihdamının artırılması olarak belirlenmiştir.

Ajans tarafından hazırlanan TR33 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı'nda üç ana strateji (Kırsalda gelir getirici faaliyetlerin artırılması, Dezavantajlı grupların iş gücüne katılımının sağlanması, Sanayinin teknolojik dönüşümünün çevreye duyarlı olarak sağlanması) bulunmakta olup bu stratejiler altında kadın kooperatifçiliği, girişimcilik ve kadın istihdamına yönelik tedbirler bulunmaktadır.

Bununla birlikte Ajansın 2026 Çalışma Programı'nda yer alan Kırsal Potansiyelin Harekete Geçirilmesi Sonuç Odaklı Programı (KIR-TUR SOP) ve Dezavantajlı Grupların Niteliklerinin Güçlendirilmesi ve İş Gücüne Katılımının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (İŞTEGÜÇ SOP) kapsamında da bu programın konusu olan girişimcilik, dezavantajlı grupların istihdamı, kooperatifçiliğin geliştirilmesi gibi alanlarda çalışmalara yer verilmiştir.

1.1.6 Programın Mantıksal Çerçevesi

	Program Mantiğı	Objektif Şekilde Doğrulanabilir Başarı Göstergeleri	Doğrulama Kaynak ve Araçları
Genel Amaç	TR33 Bölgesinde Sivil Toplumun Sosyal Girişimcilik ile gelişmesinin sağlanması	Girişim sayılarının %1 artması	Ticaret Bakanlığı, TÜİK, KOSGEB, gibi kurumların resmi istatistikleri
Özel Amaç	TR33 Bölgesi'nde üretimi canlandırmak, istihdam olanaklarını artırmak ve dezavantajlı/kırılgan grupları güçlendirmek amacıyla; sivil toplum kuruluşları ile kamu dışı paydaşların kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi ve bu süreçte uzun vadeli sürdürülebilirliğin sağlanması	İstihdam edilen genç ve kadın sayısının %1 artması	SGK verileri
Beklenen Sonuçlar	- Öncelik 1: Kadın kooperatiflerinin güçlendirilmesi: Kadın kooperatiflerinin üretim altyapılarının, dijitalleşme düzeylerinin ve pazarlama kapasitelerinin geliştirilerek ekonomik etkilerinin artırılması ve kadın erkek eşitliğinin desteklenmesi - Öncelik 2: İstihdam olanaklarının artırılması: Doğrudan istihdamı teşvik eden ve istihdama katılım önündeki engelleri kaldırmaya yönelik bütüncül hizmetlerin sunulması; yüksek işgücü talebine sahip sanayi ve hizmet sektörlerinde engelli bireyler dâhil dezavantajlı gruplara öncelik verilmesi - Öncelik 3: Gençler için teknolojik gelişimin desteklenmesi: Gençlerin dijital ve teknolojik becerilerle donatılmasını hedefleyen kurum ve kuruluşlara yönelik altyapı iyileştirmeleri ile desteklerin sağlanması; gençlerin dijital çağda etkin bir şekilde yer almalarının teşvik edilmesi	- Kadın kooperatiflerinin gelirlerinin %2 artması - İstihdam edilen kadın sayısı: 17 - Gençlere dijital beceriler sunmak üzere hizmet veren altyapı sayısının % 2 artması - Desteklenen proje sayısı:17	Program etki analizi raporu

	Program Mantiğı	Objektif Şekilde Doğrulanabilir Başarı Göstergeleri	Doğrulama Kaynak ve Araçları
Faaliyetler	Öncelik-1 için örnek proje konuları - Birden çok kadın kooperatifinin faydalanabileceği ortak üretim alanları kurulması - Kadın kooperatiflerinin üretim altyapısının iyileştirilmesi - Kadın kooperatiflerinin satış kabiliyetini yükseltecek markalaşma faaliyetlerinin yürütülmesi - Yenilikçi üretim tekniklerinin kadın kooperatifleri tarafından öğrenilmesi ve uygulanmasının sağlanması - Kadın kooperatiflerinin ulusal ve uluslararası pazarlara ulaşmak amacıyla beşeri sermayesini güçlendirecek, yol haritalarını ortaya koyacak uygulamalı eğitimlerin alınması Öncelik-2 için örnek proje konuları - Dezavantajlı grupların istihdama katılmalarını kolaylaştırıcı mesleki eğitim merkezlerinin kurulması - İşgücü talebinin yüksek olduğu sanayi ve hizmet sektörlerinin ortaklığında yoğun istihdam sağlayan yatırımların gerçekleştirilmesi - Kadınların sanayi veya hizmet sektöründe istihdam edilmesini teşvik edecek yapıların kurulması - Ne eğitimde ne istihdamda yer alan gençlere yönelik iklim dostu mesleklere yönelik uygulamalı ve iş garantili eğitimlerin sunulması - Gelecekte ihtiyaç duyulacak mesleklere yönelik olarak gençlerin yetiştirilmesi amacıyla iş/eğitim yapılarının oluşturulması Öncelik-3 için örnek proje konuları - Teknoloji alanında genç girişimciliğini teşvik etmek üzere kuluçka merkezleri kurulması - Küçük yaştan dijital becerilerin edinilmesine yönelik olarak atölyelerin kurulması veya iyileştirilmesi - Gençlerin teknoloji alanında istihdam edilmesine yönelik olarak mesleki eğitim altyapılarının kurulması	Program performans göstergelerine 2.6 Proje Performans Göstergeleri bölümünde yer verilmiştir.	Proje performans göstergeleri

1.2 Programın Amacı ve Öncelikleri

AMAÇ

TR33 Bölgesi'nde üretimi canlandırmak, istihdam olanaklarını artırmak ve dezavantajlı/kırılgan grupları güçlendirmek amacıyla; sivil toplum kuruluşları ile kamu dışı paydaşların kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi ve bu süreçte uzun vadeli sürdürülebilirliğin sağlanması

ÖNCELİKLER

Proje ile ilgili **birden çok öncelik** seçilebilir. Seçilen her bir öncelikte projenin kapsamı arasında **açık ve net** şekilde bağlantı kurulmalıdır. Önceliklere ilişkin açıklamalar **2.1.3.3 Proje Konuları** bölümünde yer almaktadır.

- 1) Kadın kooperatiflerinin güçlendirilmesi:** Kadın kooperatiflerinin üretim altyapılarının, dijitalleşme düzeylerinin ve pazarlama kapasitelerinin geliştirilerek ekonomik etkilerinin artırılması ve kadın erkek eşitliğinin desteklenmesi
- 2) İstihdam olanaklarının artırılması:** Doğrudan istihdamı teşvik eden ve istihdama katılım önündeki engelleri kaldırmaya yönelik bütüncül hizmetlerin sunulması; yüksek işgücü talebine sahip sanayi ve hizmet sektörlerinde engelli bireyler dâhil dezavantajlı gruplara öncelik verilmesi
- 3) Gençler için teknolojik gelişimin desteklenmesi:** Gençlerin dijital ve teknolojik becerilerle donatılmasını hedefleyen kurum ve kuruluşlara yönelik altyapı iyileştirmeleri ile desteklerin sağlanması; gençlerin dijital çağda etkin bir şekilde yer almalarının teşvik edilmesi

AVANTAJ PUAN UNSURLARI

Aşağıdaki hususlara yönelik olarak değerlendirmede avantaj puan uygulaması yapılacaktır. Avantaj puan kriterlerine ilişkin açıklamalar **2.1.3.5 Programın Avantaj Puan Kriterleri** bölümünde yer almaktadır.

- 1) SEGE Durumu:** Proje uygulama alanının bulunduğu ilçenin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması'na (SEGE-2022, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı) göre gelişmişlik durumu
- 2) Kadın İstihdamı:** Proje uygulama dönemi içinde gerçekleştirilecek ve uygulama dönemi tamamlandıktan sonra en az 1 (bir) yıl daha devam edecek olan kadın istihdamına yönelik taahhüt
- 3) İklim Değişikliği Azaltımı:** İklim değişikliğinin olumsuz etkilerini azaltmayı amaçlayan projeler
- 4) Kadın Kooperatifleri:** Başvuru sahibinin kadın kooperatifi olması durumu

1.3 Ajans Tarafından Sağlanacak Mali Kaynak

Program kapsamında tahsis edilen toplam mali kaynak tutarı 737.000 Avro⁴ olup proje başına asgari ve azami limitler aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Proje Başına Destek Limitleri ⁵	Asgari	Azami
Destek Oranı (%)	75	90
Destek Miktarı (₺)	1.600.000	2.250.000

Proje bütçesi Ajanstan talep edilen destek miktarı ve başvuru sahibinin taahhüt ettiği eş finansman miktarının toplamından oluşmaktadır. Eş finansman nakdi olarak karşılanmak zorundadır. Projelerde **aynı katkılar ve kamu personelinin maaşı eş finansman olarak kabul edilmeyecektir**. Yararlanıcı proje eş finansmanını ortaklarından, iştirakçilerinden ve/veya üçüncü taraflardan sağlayacağı **nakdi** katkılar ile karşılayabilmesi de mümkündür. Her halükarda, sözleşmeyi imzalayan taraf olması sebebiyle, eş finansman yükümlülüğü yararlanıcının taahhüdü hükmünde olup yükümlülüğün yerine getirilmemesi durumunda yararlanıcı bizzat sorumlu kabul edilir.

Program kapsamında desteğin kaynağı AB projesine dayandığından **Katma Değer Vergisi (KDV)** muafiyeti uygulanacaktır. Sözleşme imzalanmasını müteakip başvuru sahipleri ilgili defterdarlık/vergi dairesine başvurarak proje süresi ve bütçesi ile sınırlı olmak üzere KDV istisna belgesi alabilecektir. Bu nedenle başvurular hazırlanırken **proje bütçesindeki maliyetlerin KDV hariç olarak belirlenmesi** önem arz etmektedir.

Sözleşmenin imzalanmasından önceki bütçe kontrolü sürecinde, gerekli durumlarda proje bütçesinde değişiklik yapılabilecektir. Kontroller, başvuru sahibinin ilave açıklama yapmasını ve Ajansın destek miktarında/oranında indirim yapmasını gerektirebilir. Bütçe kontrolü sürecinde program kapsamında uygun olmayan ve/veya projede gerçekleştirilecek faaliyetlerle ilgisi olmayan maliyetlerin tespit edilmesi durumunda bunlar bütçeden çıkarılacaktır. Ayrıca, piyasa rayiçlerini yansıtmayan maliyetlerin tespit edilmesi durumunda da bu maliyetler revize edilecektir. Aynı husus proje uygulama sürecinde yapılacak fiili harcamalar için de geçerlidir. Proje uygulama sürecinde proje bütçesindeki ödenek dâhilinde de Ajans tarafından yapılacak kontrollerde piyasa rayiçlerinin üzerinde maliyetler tespit edilmesi durumunda bunlar uygun maliyet olarak sayılmayacaktır. Bu nedenle başvuru sahibinin proje hazırlık aşamasında **gerçekçi, maliyet etkin ve faaliyetlerle uyumlu bir bütçe hazırlaması** ve uygulama aşamasında da **şeffaf, adil ve rekabetçi bir satın alma stratejisi** izlemesi kendi yararınadır.

⁴ Ajans, bu program için ayırdığı **mali kaynakları revize etme** haklarını saklı tutar.

⁵ Destek limitleri belirlenirken “destek oranı” ve “destek miktarı” bağımsız değişken olarak alınmış olup bu değişkenler üzerinden “eş finansman” ve “proje bütçesi” hesabı yapılmıştır.

Proje bütçesine ilişkin kurallar aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Bütçe Başlığı	Program Bütçe Kuralları
1. İnsan Kaynakları Maliyetleri	Bu maliyetler yeni istihdam olmak şartıyla proje bütçesinin %5'ini (yüzde beş) aşmamalıdır.
2. Seyahat Maliyetleri	Bu program kapsamında uygun maliyet değildir.
3. Ekipman ve Malzeme Maliyetleri	Proje kapsamında alınacak yeni ekipmanlara ve malzemelere ilişkin maliyetler olup "3. Ekipman ve Malzeme" başlıklı bütçe kaleminde gösterilmelidir. Bu maliyetler için herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır. Proje bütçesinin %5'ini geçmemek kaydıyla sarf malzemesi maliyetleri ile, Proje bütçesinin % 5'ini aşmayacak şekilde ve yalnızca sınırlı deneme üretimi için kullanılan hammadde maliyetleri uygun maliyetlidir. Otomobil, motosiklet, minibüs, otobüs, kaptıkaçtı, arazi taşıtları, panel van, kamyon ve çekici alımı ve kiralanması ile bu işlemlerle taalluku olan giderler uygun maliyet değildir.
4. Yerel Ofis Maliyetleri	Bu program kapsamında uygun maliyet değildir.
5.3 Denetim Maliyeti	Proje kapsamında Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yetkilendirilen bağımsız denetçiler ve bağımsız denetim kuruluşları ile serbest muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirler tarafından gerçekleştirilecek dış denetime ilişkin maliyet olup "5.3 Denetim Maliyetleri" başlıklı bütçe kaleminde gösterilmelidir. Bu maliyetler 20.000 TL'yi aşmamalıdır.
5.8 Tanıtım (Görünürlük) Maliyetleri	Avrupa Birliği tarafından sağlanan mali desteği görünür kılmak için gerçekleştirilecek faaliyetlere ilişkin maliyetler olup "5.8 Tanıtım (Görünürlük) Faaliyetleri" başlıklı bütçe kaleminde gösterilmelidir. Bu maliyetler 10.000 TL'yi aşmamalıdır.
5.9 İnşaat (Küçük Ölçekli Yapım) İşleri Maliyetleri	Projenin amaçlarıyla uyumlu olması şartıyla sıfırdan bir inşaat dışında mevcut bir binanın ya da inşaatın elektrik sistemlerinin döşenmesi, makinenin, malzemenin, ekipmanın üretim sistemine monte edilmesi aşamasında ihtiyaç duyulan yapım işlerine ilişkin maliyetler olup "5.9 İnşaat (Küçük Ölçekli Yapım) İşleri" başlıklı bütçe kaleminde gösterilmelidir. Bu maliyetler proje bütçesinin %25'ini (yüzde yirmi beş) aşmamalıdır.
6. Diğer	"5. Diğer Maliyetler, Hizmetler" başlıklı bütçe kaleminin altında bulunan alt başlıklardan biri kapsamına girmeyen hizmet alımlarına ilişkin maliyetler olup "6. Diğer" başlıklı bütçe kaleminde gösterilmelidir.
7. Uygun Doğrudan Maliyetlerin Toplamı	1'den 6'ya kadar olan bütçe kalemlerinin toplamını ifade eder. Bu kaleme veri girişi yapılmamalıdır.
8. İdari Maliyetler	Başka bir bütçe kalemi altında verilen maliyetleri içermeyen ve genel idari giderleri (elektrik, su, ısınma, kırtasiye, ihale ilan maliyetleri vb.) kapsayan maliyetler olup "8. İdari Maliyetler" başlıklı bütçe kaleminde gösterilmelidir. Bu maliyetler 15.000 TL'yi aşmamalıdır.

BÖLÜM 2: BU PROGRAMA İLİŞKİN KURALLAR

DİKKAT 1

- 1) Yönetmeliğin 7/4 maddesine göre Ajans, hâlihazırda herhangi bir kamu kurum ya da kuruluşunun finansal destek alan projelerinin proje kapsamındaki faaliyetlere eş zamanlı olarak mali destek sağlamamaktadır.
- 2) Yönetmeliğin 14/4 maddesine göre program, zorunlu hallerde Yönetim Kurulunun onayını almak şartıyla Genel Sekreter tarafından desteklenecek proje listesi ilan edilmeden önce iptal edilebilir. Bu durumda Ajanstan herhangi bir hak ve tazminat talebinde bulunulamaz.
- 3) Yönetmeliğin 17/3 maddesine göre başvuru sahipleri, Ajansa doğru ve açık bilgi ve belge vermek, Ajansı yanıltabilecek veya yanlış anlaşılmaya sebebiyet verebilecek her türlü tutum ve davranıştan uzak durmak zorundadır. Buna aykırı hareket ettiği tespit edilenlere destek verilmez, verilen desteklere ilişkin sözleşmeler de proje hangi aşamada olursa olsun derhal feshedilir.
- 4) Program kapsamında Ajans tarafından alımı desteklenen alet, teçhizat, yazılım, malzeme ve sistemler ile yapımı gerçekleştirilen tesislerin mülkiyeti ve bunlar üzerindeki fikri mülkiyet hakları Yararlanıcıya aittir. Genel Sekreter'in gerekçeli ve yazılı izni ile yalnızca yerel otoriteler, yerel faydalanıcılar veya yerel kuruluşlara yapılacak hak tesisleri hariç olmak üzere; Yararlanıcı, sözleşme kapsamında sağlanmış tesis, makine, ekipman, teçhizat ve diğer malzemeler üzerinde, proje süresince ve projenin sona ermesinden itibaren 5 (beş) yıl süreyle üçüncü kişi lehine aynı ya da şahsi hak tesis edemez ve projede belirtilen iş yeri dışında kullanamaz, aksi halde destek miktarının 2 (iki) katı tutarında Ajansa tazminat öder.
- 5) Destek için başvurusu yapılan projeler Ajans tarafından her zaman eğitim amaçlı olarak ve sahibinin ayrıca muvafakati aranmaksızın kullanılabilir. Böyle bir durumda projede yer alan gerçek ve tüzel kişilere ait şahsi bilgiler ve mesleki sır niteliğindeki bilgiler ifşa edilmeyecektir.
- 6) Siyasi partiler ve bunların alt birimleri, hiçbir şekilde başvuru sahibi olarak proje başvurusunda bulunamazlar; ortak veya iştirakçi olarak proje uygulamalarında yer alamazlar.
- 7) Kalkınma ajansları destek mevzuatında değişiklik olması durumunda, söz konusu değişikliğin yürürlüğe girme tarihi itibarıyla henüz tamamlanmamış olan program süreçleri (başvuru, değerlendirme, sözleşme, raporlama vb.) için güncel mevzuat hükümleri uygulanacaktır.

2.1. Uygunluk Kriterleri

Destek sağlanabilecek projelere yönelik **3 (üç) temel uygunluk kriteri** söz konusudur:

- 1) Başvuru sahibinin ve ortakların uygunluğu
- 2) Projelerin uygunluğu
- 3) Maliyetlerin uygunluğu

2.1.1 Başvuru Sahibinin Uygunluğu

Program kapsamında **sadece** aşağıdaki kurum ve kuruluşlar uygun başvuru sahibi olarak tanımlanmıştır.

TR33 Bölgesi'ndeki;

- 1) **Sosyal girişimci olarak hâlihazırda faaliyet gösteren veya sosyal girişimcilğe yönelerek faaliyet alanını genişletmeyi hedefleyen ekonomik işletmelere sahip olan veya olmayı amaçlayan sivil toplum kuruluşları⁶**
- 2) **Kooperatifler⁷**
- 3) **Sosyal işletmeler⁸**

(1) Destek almaya hak kazanabilmek için başvuru sahibi aşağıda belirtilen koşulların tümüne uymalıdır:

- ✓ Başvuru sahibinin yukarıda sayılan kurum/kuruluş statüsünde olması
- ✓ Proje konusunun başvuru sahibinin görev ve yetki alanı içerisinde olması
- ✓ Program ilan tarihinden önce kurulmuş olması
- ✓ Başvuru sahibinin merkezinin ya da yasal şubesinin Ajansın faaliyet gösterdiği TR33 Bölgesi'nde yer alan Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak illerinden birinde kayıtlı olması
- ✓ Başvuru sahibinin projenin hazırlığından ve yönetiminden (eğer varsa ortakları ile birlikte) doğrudan sorumlu olması, aracı olarak hareket etmemesi

⁶ Bu teklif çağırısı kapsamında uygun başvuru sahibi olan dernek ve vakıflar; açık bir sosyal misyona tüzüğünde yer veren ve bu amaç doğrultusunda faaliyet gösteren dernek ve vakıflardır. Bu kuruluşlar, sosyal amaçlarını sürdürülebilir kılmak için iktisadi işletme kurarak gelir elde ederler ve bu geliri sosyal misyonlarını güçlendirmek ve toplumsal faydayı artırmak üzere kullanırlar. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Program kapsamında uygun başvuru sahibi olarak değerlendirilmemektedir. Ayrıca dernek ve vakıflar içerisinde iktisadi işletmeye sahip olmayanların, sözleşme aşamasına kadar iktisadi işletmelerini kurduklarına dair belgeyi sunmaları gerekmektedir.

⁷ Kooperatifler, tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklardır. Yapı, motorlu taşıyıcılar, gayrimenkul işletme, sigorta, site işletme, taşıma, esnaf, sanatkârlar, kredi ve kefalet kooperatif türleri Program kapsamında uygun başvuru sahibi olarak değerlendirilmemektedir.

⁸ Sosyal işletme, sosyal veya çevresel bir sorunu gelir getirici faaliyetler yoluyla çözmeyi amaçlayan; kâr elde ederek ekonomik sürdürülebilirliğini sağlayan ancak kâr dağıtımını sınırlı tutarak, elde edilen kârın çoğunluğunu sosyal amaca ve sosyal ya da çevresel etkiyi artırmaya yönelik faaliyetlere yeniden yönlendiren şirket/işletme türündeki girişimleri ifade eder. Bu program kapsamında bir işletmenin "sosyal işletme" olarak kabul edilebilmesi için kârının en az %50'sini sosyal amacına geri yatırdığını beyan ve taahhüt etmesi (yeni kurulan işletmeler için) ya da resmî belgeleri ile kanıtlanması (halihazırda sosyal işletme olarak faaliyet göstermekte olan işletmeler için) gerekmektedir.

(2) Ayrıca, aşağıdaki halleri taşıyan başvuru sahibi ve ortakları Ajanstan mali destek alamazlar:

- a) İflas etmişler veya tasfiye halinde bulunan ve bu durumları nedeniyle işleri kayyum veya vasi tarafından yürütülen, konkordato ilan ederek alacaklılar ile anlaşma yapmış, faaliyetleri askıya alınmış veya bunlarla ilgili bir kovuşturmanın konusu olanlar veya meri mevzuatta öngörülen benzer durumlarda olanlar
- b) Kesinleşmiş yargı kararı (yani temyizi mümkün olmayan bir karar) ile mesleki faaliyete ilişkin bir suçtan mahkûm olanlar
- c) Haklarında, görevlerini kötüye kullandıklarına dair kesinleşmiş mahkeme kararı olanlar
- ç) Dolandırıcılık, yolsuzluk, bir suç örgütü içinde yer almak gibi suçlardan kesinleşmiş yargı kararı ile mahkûm olanlar
- d) Herhangi bir kamu ihale prosedürüne veya diğer bir mali desteğe ilişkin yükümlülüklerle uymayarak, sözleşmeyi ciddi bir şekilde ihlal ettiği tespit edilenler
- e) Teklif çağrısına katılım koşulu olarak Ajans tarafından talep edilen bilgi ve belgelerin temin edilmesi sırasında yanlış beyanda bulunanlar veya bu bilgi ve belgeleri zamanında Ajansa sunmayanlar
- f) Mevcut veya daha önceki teklif çağrılarının değerlendirilmesi sürecinde değerlendirme komitesini veya Ajansı etki altında bırakmaya veya gizli bilgi elde etmeye teşebbüs edenler
- g) Sözleşme imzalandığı tarih itibarıyla;
 - Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri⁹ dışındaki gerçek veya tüzel kişilerden, yapılandırılmış borçlar hariç olmak üzere vergi dairelerine vadesi geçmiş borcu olanlar
 - Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri dışındaki gerçek veya tüzel kişilerden yapılandırılmış borçlar hariç olmak üzere sosyal güvenlik kurumuna vadesi geçmiş borcu olanlar
 - Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri dışındaki gerçek veya tüzel kişilerden, söz konusu projeye Ajans tarafından sağlanacak destek tutarının yüzde üçü kadar ya da daha fazla bir meblağ için, herhangi bir nedenle haklarında kesinleşmiş haciz işlemi bulunanlar
- ğ) Teklif edilen proje dolayısıyla menfaat ilişkisi içinde olanlar

Yukarıda (a) ve (e)'de belirtilen durumlarda, programa katılma yasağı, ihlalin tespit edildiği tarihten sonraki **2 (iki) yıl**; (b), (c), (ç), (d) ve (f)'de belirtilen durumlarda, programa katılma yasağı kararın tebliğ tarihinden itibaren **4 (dört) yıl**; (g)'de belirtilen durumda yazılı yükümlülüklerinin yerine getirilmesine dek; (ğ)'de yazılı durum için ise **süresiz** olarak söz konusudur.

Başvuru sahibi, Girişimci ve Güçlü Sivil Toplum Mali Destek Programı başvuru formunda yer alan Başvuru Sahibinin Beyannamesi'nde, (a)'dan (ğ)'ye kadar olan **kategorilerin hiçbirine girmediğine dair beyanda bulunmalıdır.** Beyanname, başvuru sahibinin yetkili/yasal temsilci(ler)i tarafından imzalanmalıdır.

⁹ 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3. maddesinde tanımlanan idareleri ifade eder.

2.1.2 Ortaklıkların Uygunluğu

2.1.2.1 Ortaklar

Program kapsamında **sadece** aşağıdaki kurum ve kuruluşlar uygun ortak olarak tanımlanmıştır.

- 1) **TR33 Bölgesi'nden veya dışından uygun başvuru sahiplerinin özelliklerini taşıyan kurum ve kuruluşlar**
- 2) **TR33 Bölgesi kamu kurum ve kuruluşları**

Proje Ajansa sunulduktan sonra sözleşme imzalanana kadar ortaklık yapısında herhangi bir değişiklik yapılamaz. Aksi durumda proje başarılı olsa dahi, sözleşme imzalama hakkını kaybeder.

Başvuru sahibi tek başına ya da ortak kuruluşlarla birlikte başvuruda bulunabilir. Ortaklar, projenin tasarlanması ve uygulanmasına katılabilecek; ortakların yaptıkları masraflar yararlanıcının yaptığı masraflarla aynı koşullarda kabul edilebilecektir. Ortaklar, 2.1.1. Başvuru Sahibinin Uygunluğu başlığındaki *"Başvuru sahibinin merkezinin ya da yasal şubesinin Ajansın faaliyet gösterdiği TR33 Bölgesi'nde yer alan Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak illerinden birinde kayıtlı olması"* kriteri dışındaki diğer kriterleri sağlayan kurum ve kuruluşlar ile TR33 Bölgesi'nde faaliyet göstermekte olan kamu kurum ve kuruluşları arasından seçilebilirler.

Başvuru formunda her bir ortak için ayrı ayrı yer alan **Ortaklık Beyannamesi** ortakların yetkili/yasal temsilci(ler)i tarafından kaşelenmeli ve imzalanmalıdır. Başvuru sahibi ve ortakları arasındaki ilişkinin ortaklık olarak kabul edilmesi için projenin hazırlık ve uygulama safhalarına tüm tarafların dâhil olması ve mali kaynaklar da dahil olmak üzere kaynakların tedariki ve dağıtılmasında mümkün mertebe yer alması gerekmektedir. Projede yer alan her bir ortağın faaliyet alanı projede üstleneceği görevlerle uyumlu olmalı, ortakların projeye dahil edilme gerekçeleri ve sağlayacakları katkılar somut bir şekilde açıklanmalıdır.

2.1.2.2 İştirakçiler

Başvuru sahibinin ve ortakların uygunluk kriterlerini karşılamayan kişi, kurum veya kuruluşlar da projeye, o projenin güvenilirliğini ve sürdürülebilirliğini artırmak amacıyla iştirakçi olarak katılabilirler. İştirakçiler, **2.1.1 Başvuru Sahibinin Uygunluğu** ve **2.1.2.1 Ortaklar** bölümünde belirtilen uygunluk kriterlerine tabi değildirler. İştirakçiler, projede sponsorluk, teknik destek sağlama gibi roller üstlenecektir. Ancak, yaptıkları harcamalar uygun maliyet olarak değerlendirilmez. Başvuru formunda her bir iştirakçi için ayrı ayrı yer alan **İştirakçi Beyannamesi** iştirakçilerin yetkili/yasal temsilci(ler)i tarafından kaşelenmeli ve imzalanmalıdır. İştirakçilerin projeye dahil edilme gerekçeleri ve sağlayacakları katkılar somut bir şekilde açıklanmalıdır.

2.1.2.3 Yükleniciler

Proje kapsamında, bazı mal, hizmet alımı ve yapım işleri faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi için satın alma (ihale) yapılması gerekebilir. Bu ihalelerde tanımlanan işler, Proje Uygulama Rehberinde belirtilen satın alma kurallarına uygun olarak seçilen yükleniciler tarafından gerçekleştirilir. 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tabi yararlanıcılar için söz konusu mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla yararlanıcı, ortak ve iştirakçinin idaresi, denetimi veya sermayesi bakımından nüfuzu altında bulundurduğu gerçek ve tüzel kişiler, aynı proje kapsamında yüklenici olamazlar.

2.1.3 Projelerin Uygunluğu

Programa sunulacak projeler alt başlıklarda belirtilen tüm şartları sağlamalıdır.

2.1.3.1 Proje Uygulama Süresi

Proje uygulama süresi;

- **asgari 9 (dokuz) ay**
- **azami 12 (on iki) ay**

olarak belirlenmiştir. Proje uygulama süresi, sözleşmenin tüm taraflardan en son imzalayan tarafın imzaladığı günden 1 (bir) sonraki gün başlar.

2.1.3.2 Proje Uygulama Yeri

Projeler, Ajansın faaliyet gösterdiği TR33 Bölgesi illeri sınırları içerisinde uygulanmalıdır. Ancak proje amaçlarına ulaşılması için gerekli olduğu durumlarda sergi, konferans, fuar vb. etkinliklere katılım faaliyetleri bölge dışında gerçekleştirilebilir. Her hâlükârda projenin temel faaliyetleri TR33 Bölgesi içerisinde gerçekleştirilmelidir.

2.1.3.3 Proje Konuları

Bir projenin başarılı olabilmesi ve desteklenmeye hak kazanabilmesi için temel koşul, projenin Programın amacı ve önceliklerinden en az 1 (bir) tanesi ile ilişkili olması ve bu rehberde belirtilen desteklenmeyecek konulardan herhangi biri kapsamında olmamasıdır. Bu bölümde yer alan proje konuları sadece önceliklerin somutlaştırılması ve daha iyi bir şekilde anlaşılabilmesi amacıyla verilmiş olup örnek niteliğindedir. İsmi/konusunun burada yer alıyor olması o projenin sunulması durumunda başarısını garanti eden ya da onu burada yer almayan proje konularının önüne geçiren bir faktör olarak değerlendirilmemelidir. Proje başarı kriterleri ile değerlendirme ve seçim sürecine ilişkin ayrıntılı açıklamalar **2.3 Projelerin Değerlendirilmesi ve Seçilmesi** bölümünde yer almaktadır.

DİKKAT 2

- 1) Program kapsamında ağırlıklı olarak proje bütçesinin makine ve ekipman alımına ayrılması beklenmektedir. Bununla birlikte programın başarıya ulaşabilmesi adına projenin sürdürülebilirliğini sağlamak adına üretilen ürünlerin tanıtım, markalaşma ve pazarlama faaliyetleri de yan unsurlar olarak proje faaliyetleri arasına dahil edilebilir.
- 2) Ajansa sunulacak projelerin Program kapsamında belirlenmiş olan standart performans göstergelerine katkı sağlaması beklenmektedir. Bu sebeple sunulan projeye doğrudan ilgili olan, proje uygulama süresi içerisinde ulaşılacak ve somut olarak kanıtlanabilecek göstergelerin seçilmesi gerekmektedir. Desteklenecek projelerin tamamlanmasıyla birlikte Ajans tarafından başvuru sahibince belirlenen performans göstergelerine ulaşıp ulaşılmadığının kontrolü yapılacaktır. Tüm projelerin tamamlanmasını müteakip, proje göstergeleri bir araya getirilerek programın performans göstergelerinin oluşturulmasında kullanılacaktır.

Program önceliklerine ilişkin örnek proje konuları¹⁰ ve açıklamalar aşağıda yer almaktadır.

Öncelik 1: Kadın kooperatiflerinin güçlendirilmesi: Kadın kooperatiflerinin üretim altyapılarının, dijitalleşme düzeylerinin ve pazarlama kapasitelerinin geliştirilerek ekonomik etkilerinin artırılması ve kadın erkek eşitliğinin desteklenmesi

Öncelik-1 İçin Örnek Proje Konuları

Bu öncelik kapsamında Bölgede kadın kooperatiflerinin fiziki ve beşeri altyapılarının desteklenerek güçlendirilmesi ve hizmet kapasitesinin artırılması amaçlanmaktadır. Böylece kadınların iş gücüne katılımın artırılmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir.

- Birden çok kadın kooperatifinin faydalanabileceği ortak üretim alanları kurulması
- Kadın kooperatiflerinin üretim altyapısının iyileştirilmesi
- Kadın kooperatiflerinin satış kabiliyetini yükseltecek markalaşma faaliyetlerinin yürütülmesi
- Yenilikçi üretim tekniklerinin kadın kooperatifleri tarafından öğrenilmesi ve uygulanmasının sağlanması
- Kadın kooperatiflerinin ulusal ve uluslararası pazarlara ulaşmak amacıyla beşeri sermayesini güçlendirecek, yol haritalarını ortaya koyacak uygulamalı eğitimlerin alınması

Öncelik-1 İçin Açıklamalar

Bu öncelikle ilgili olarak ulusal ve bölgesel plan ve programlarda aşağıdaki politika ve tedbirler önerilmiştir:

On İkinci Ulusal Kalkınma Planı (2024-2028)

- 496.3. Tarımsal amaçlı kooperatif ve üretici birliklerinin fiziki altyapılarının iyileştirilmesi desteklenecektir.
- 563.4. Kooperatiflere yönelik finansal destek araçları geliştirilecek, kooperatiflerin makine ve ekipman alımı, nitelikli personel istihdamı ve demirbaş alımları desteklenecektir.
- 563.5. Başta tarım satış kooperatifleri, kadın kooperatifleri ile sosyal nitelikli kooperatifler olmak üzere öncelikli sektörlerde faaliyette bulunan kooperatiflere destek sağlanacaktır.
- 563.6. Esnaf, sanatkâr ve kooperatiflere yönelik ortak makine kullanım alanlarının kurulması teşvik edilerek daha az maliyetli üretim yapılabilmesi sağlanacaktır.
- 728.2. Kadınların işgücüne katılımlarını artıracak girişimcilik, finansal ve dijital okuryazarlık, kooperatifçilik gibi alanlardaki programlar kapsamı genişletilerek yaygınlaştırılacaktır.

Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (2024-2028)

- 8.2.4. Kırsal Kalkınma Kapsamında Bölgesel Gelişme Stratejileri başlığında: “Kırsal ve kentsel alanların birbirlerine olan bağlılığı, tamamlayıcılık bağlamında güçlendirilecek ve yeni iş birliği yöntemleri geliştirilecektir. (Bu kapsamda belediye-kooperatif, zincir market-kooperatif ortaklıklarının kurulması desteklenecektir.)”
- 8.3.6. Sosyal Gelişme kapsamındaki Bölgesel Gelişme Stratejileri başlığında: “Küresel entegrasyon boyutundaki iller öncelikli olmak üzere, sosyal içermenin sağlanması ve yoksullukla mücadele edilmesi konusunda illerde yenilikçi modeller geliştirilecektir. Sosyal girişimcilik ve sosyal etki yatırımı alanında

¹⁰ Başvuru Rehberi’ndeki örnek proje konuları sınırlayıcı olmayıp önceliklerle uyumlu olmak kaydıyla burada yer almayan konularda da proje sunulabilir.

deneyimi yüksek olan küresel entegrasyon boyutundaki illerde, sosyal içirme ve yoksullukla mücadele konusunda yenilikçi modeller geliştirilecektir. Bu illerin bilgi ve tecrübesinin diğer illere aktarılması için iş birlikleri geliştirilecek, kurumlar arasında eşgüdüm sağlanacaktır. Ayrıca, kadın yoksulluğunun azaltılması, istihdamın artırılması ve kadınların sosyoekonomik hayata aktif katılımlarının sağlanması amacıyla kadın girişimciliğini destekleyen program ve projelere öncelik verilecektir.”

TR33 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı

- **Hedef 2.2.** Dezavantajlı grupların kendi işlerini kurmaları sağlanacaktır.
 - Tedbir 2.2.1. Kadın kooperatiflerinin güçlendirilmesi sağlanacaktır.
 - Tedbir 2.2.2. Yeni kadın kooperatiflerinin kurulmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.
 - Tedbir 2.2.3. Kadın kooperatiflerinin koordinasyonunu sağlayacak birimler oluşturulacaktır.

2026 Yılı Çalışma Programı - 2.2.Dezavantajlı Grupların Niteliklerinin Güçlendirilmesi ve İş Gücüne Katılımının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (İŞTEGÜÇ SOP)

- **Genel Amaç:** Dezavantajlı grupların istihdam edilebilirliklerine, bireysel ya da ortak olarak iş kurabilmelerine yönelik kapasite ve kabiliyetleri geliştirilecek; bu kapsamda gerekli altyapı yatırımları hayata geçirilecektir.
 - **Özel Amaç 1:** Kadın kooperatifleri güçlendirilerek merkezi koordinasyon birimleri kurulacaktır.

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA)

- **Ana SKA: 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme**
 - 8.3. Üretim faaliyetlerinin, insana yakışır istihdam yaratmanın, girişimciliğin, yaratıcılık ve yenilikçiliğin desteklediği kalkınma odaklı politikaların desteklenmesi ve finansal hizmetlere erişim yoluyla mikro, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin resmiyet kazanmalarının ve büyümelerinin teşvik edilmesi
 - 8.5. 2030'a kadar gençler ve engelliler de dâhil bütün kadın ve erkeklerin tam ve üretken istihdama ve insana yakışır işlere erişimlerinin sağlanması ve eşit işe eşit ücret ilkesinin tam olarak benimsenmesi
 - 8.9. 2030'a kadar istihdam yaratan ve yerel kültür ve ürünlerini teşvik eden sürdürülebilir turizmin desteklenmesi için politikalar oluşturulması ve uygulanması
- **Diğer SKA'lar:**
 - **5.** Kadın erkek eşitliği
 - **10.** Eşitsizliklerin azaltılması
 - **11.** Sürdürülebilir şehirler ve topluluklar
 - **12.** Sorumlu üretim ve tüketim

Kadın kooperatifleri üretim (el becerileri, geleneksel gıda, hediyeelik eşya vb) ve hizmetler (lokanta, kişisel bakım, engelli bakımı) sektörleri gibi oldukça geniş alanlarda hizmet vermektedir. Kooperatifçilik ekonomik bir kuruluş olarak 19. Yüzyılın ortalarında ortaya çıkmış olup, ülkemizdeki ilk kadın kooperatifi ise 2011 yılında kurulmuştur. Kadın kooperatiflerinin ortaklık yapısı incelendiğinde yüzde 80-100 kadınlardan oluştuğu ortaya çıkmaktadır¹¹.

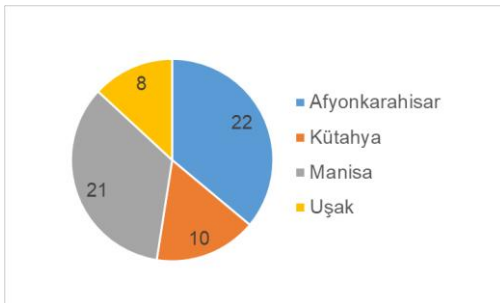
TR33 Bölgesi (Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak) istihdam verilerine bakıldığında erkeklerin istihdam oranının kadınların oranının neredeyse iki katı olduğu görülmektedir. Bu durum bölgedeki iş gücünün neredeyse yarısının ekonomide yer almaması anlamı taşımaktadır. Farklı iş kolları ve yönetim modelleri incelendiğinde

¹¹ Emiroğlu, M., Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri, Ticaret Bakanlığı, www.ticaret.gov.tr Erişim Mayıs 24

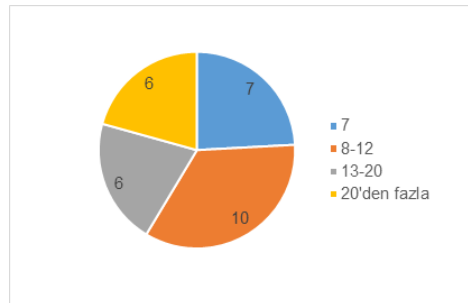
kadınların iş hayatına /ekonomik hayata atılmasında en avantajlı modellerden birinin kooperatifler olduğu değerlendirilmektedir.

Kooperatiflerin temel oluşum sebepleri cinsiyet eşitliği açısından değerlendirildiğinde kadın kooperatiflerinin hedeflerinin kadın yoksulluğunun azaltılması, kadın istihdamının artırılması, kadınların sosyo-ekonomik hayata dahil edilmesi ve kadının rol adlıği kalkınma modellerinin geliştirilmesi olduğu söylenebilir¹². Kadın kooperatifleri son dönemlerde gittikçe popülerleşmektedir. 2011 yılında ülkemizde resmi olarak ilk defa kurulan kadın kooperatiflerinin sayısı giderek artmaktadır. Ajans tarafından 2024 yılında kadın kooperatiflerine yönelik yapılan bir çalışma kapsamında TR33 Bölgesi illeri içerisinde 2024 yılı Mart ayı itibarıyla Ticaret Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı toplam 61 adet kadın kooperatifi bulunduğu tespit edilmiştir. Ağırlıklı olarak 2019-2020 yıllarından sonra kurulan bu kooperatifler el işçiliği, tarımsal ürün, gıda üretimi vb. çok farklı ürün üretirken farklı alanlarda ayrıca çeşitli hizmetler de sunmaktadır. Kadın kooperatifleri sadece ekonomik kalkınmaya olan faydası ile değil ayrıca kadınların sosyalleşmesine de olanak sağlamasıyla günümüzde giderek daha ilgi odağı haline gelmektedir.

Kadın Kooperatiflerinin illere Göre Dağılımı

Ankete Katılım Sağlayan Kadın Kooperatiflerinin Üye Sayıları

Kaynak: TR33 Bölgesi Kooperatiflerinin Üretim Yapısı ve Karşılaşılan Güçlükler, Zafer Kalkınma Ajansı (2024)

Yapılan araştırmadan elde edilen bulgulara ait bazı temel başlıklar aşağıda sıralanmaktadır:

- Tanıtım ve pazarlama faaliyetleri ağırlıklı olarak sosyal medya hesapları üzerinden yapılmaktadır. Bu nedenle pazar bulma konusunda neredeyse tüm kooperatifler sorun(lar) yaşamaktadır.
- Kadın kooperatiflerinin iş birliği yaptığı diğer kooperatifler yer aldıkları il ve ilçe ile sınırlı kalırken birçoğunun iş birliği yapmadığı tespit edilmiştir. İş birliği yapan kooperatiflerin büyük kısmının üst bir çatı kuruluş tarafından yönlendirildiği görülmektedir.
- Kadın kooperatifleri dışında yapılan iş birlikleri valilik, kaymakamlık, belediye, il özel idaresi ile sınırlı kalmaktadır.

¹² KEİG Platformu, Türkiye'de Kadın Kooperatifleşmesi: Eğilimler ve İdeal Tipler, Ekim 2015, www.keig.org/wp-content/uploads/2016/03/koopweb.pdf

- Dış kaynaklı sorunların başında ödenen hizmet giderleri (muhasabe, kargo ücreti vb.) olarak ortaya çıkmakta olup en önemli sebeplerinin başında nakit/para yönetimi (finansal okuryazarlık) gelmektedir.
- İç kaynaklı sorunlar olarak ürünlerde standart oluşturulamaması, ürün çeşitlendirmesi (diğer kooperatiflerle benzer ürün üretme) yapılamamaktadır. Ürün sertifikalandırma konusunda önemli sorunlar bulunmaktadır.
- Ortak ürün satışı yapılabilecek yerler bulunmamaktadır veya çok sınırlıdır.
- Kooperatiflerde üye sayısının artırılmasına yönelik çalışmalar yetersizdir. Kooperatiflerdeki üye sayılarının artırılmasının kurumsallık açısından önemli olduğu değerlendirilmektedir.
- Kooperatiflerin neredeyse tamamı yeni ürün üretmek veya satışları artırmak amacıyla makine-ekipman ihtiyacının üst seviyede olduğunu belirtmiştir.

Bölgedeki kadın kooperatiflerinin yeni ürün üretme ve halihazırda ürettikleri ürünleri belli bir kalitede üretmelerine yönelik en büyük ihtiyaçlarını karşılamak adına makine-ekipman desteğinin sağlanması önem arz etmektedir. Bunun yanında ortak kullanım/satış alanlarının özellikle ana yollarda/erişebilirliğin yüksek olduğu yerlerde kurulmasının fayda sağlayacağı değerlendirilmektedir. Sağlanacak desteklerin; üretilecek ürünlerin pazarlanması, yeni pazarlara ulaşılması için de kullanılması kooperatiflerin gelirlerinin artmasına ciddi katkı sunacaktır.

Makine-ekipman kadar önemli olan bir husus da kooperatiflerin daha kurumsal bir yapıya kavuşabilmeleri adına stratejilerin, yol haritalarının oluşturulması ve ihtiyaç duyulan (özellikle uygulamalı) eğitimlerin verilmesidir. Kadın kooperatiflerine yönelik muhasabe, finansal okur yazarlık, e-ticaret, hijyen, markalaşma gibi eğitimlerin sunulması kooperatiflerin sürdürülebilirliklerine ve kurumsal gelişimlerine katkı sağlayacaktır. Bu gelişimler de doğal olarak kadınlara daha fazla istihdam alanı sağlanmasına faydalı olacaktır.

Öncelik 2: İstihdam olanaklarının artırılması: Doğrudan istihdamı teşvik eden ve istihdama katılım önündeki engelleri kaldırmaya yönelik bütüncül hizmetlerin sunulması; yüksek işgücü talebine sahip sanayi ve hizmet sektörlerinde engelli bireyler dâhil dezavantajlı gruplara öncelik verilmesi

Öncelik-2 İçin Örnek Proje Konuları

- Dezavantajlı grupların istihdama katılmalarını kolaylaştırıcı mesleki eğitim merkezlerinin kurulması
- İşgücü talebinin yüksek olduğu sanayi ve hizmet sektörlerinin ortaklığında yoğun istihdam sağlayan yatırımların gerçekleştirilmesi
- Kadınların sanayi veya hizmet sektöründe istihdam edilmesini teşvik edecek yapıların kurulması
- Ne eğitimde ne istihdamda yer alan gençlere yönelik iklim dostu mesleklere yönelik uygulamalı ve iş garantili eğitimlerin sunulması
- Gelecekte ihtiyaç duyulacak mesleklere yönelik olarak gençlerin yetiştirilmesi amacıyla iş/eğitim yapılarının oluşturulması

Öncelik-2 İçin Açıklamalar

On İkinci Ulusal Kalkınma Planı (2024-2028)

- 695.1. İşgücü piyasasında yaşanan dönüşüm çerçevesinde ara ve kalifiye işgücü ihtiyacına yönelik beceri geliştirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

- 698.4. Eğitimde ve istihdamda olmayan gençlerin istihdama erişimlerini desteklemeye yönelik programların etkinliği artırılacaktır.

Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (2024-2028)

- 8.3.6. Sosyal Gelişme Kapsamında Bölgesel Gelişme Stratejileri başlığında:
 - Ne eğitimde ne istihdamda yer alan gençlere yönelik yerel düzeyde işbaşı eğitim programları düzenlenecektir.
 - Gençlerin tarım sektöründe istihdamının artırılması amacıyla programlar hayata geçirilecektir.
 - Kadınların sosyoekonomik hayata aktif katılımları desteklenecektir.

TR33 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı

- **Hedef 2.1. Dezavantajlı grupların istihdam edilebilirlikleri artırılacaktır.**
 - Tedbir 2.1.1. Kadınların istihdam edilebilirliklerine yönelik eğitimler verilecektir.
 - Tedbir 2.1.2. Kadınların iş hayatına girişlerini kolaylaştırıcı altyapılar desteklenecektir.
 - Tedbir 2.1.3. Gençlerin istihdam piyasasının talebine yönelik kapasiteleri geliştirilecektir.
 - Tedbir 2.1.4. Gelecekte bölgede öne çıkacak meslekler belirlenerek bunlara yönelik dezavantajlı grupların becerileri geliştirilecektir.
 - Tedbir 2.1.6. Ne Eğitimde Ne İstihdamda (NEET) yer alan gençlerin eğitim hayatına veya iş gücü piyasasına dönüşleri desteklenecektir.

2026 Yılı Çalışma Programı - 2.2.Dezavantajlı Grupların Niteliklerinin Güçlendirilmesi ve İş Gücüne Katılımının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (İŞTEGÜÇ SOP)

- **Genel Amaç:** Dezavantajlı grupların istihdam edilebilirliklerine, bireysel ya da ortak olarak iş kurabilmelerine yönelik kapasite ve kabiliyetleri geliştirilecek; bu kapsamda gerekli altyapı yatırımları hayata geçirilecektir.
 - **Özel Amaç 1:** Dezavantajlı grupların beceri düzeyi imalat sanayisinin talep ve ihtiyaçlarına göre geliştirilecek, imalat sanayisindeki işletmelerin ve kuruluşların istihdam garantili projeleri desteklenecektir.
 - **Özel Amaç 2:** Bölgedeki sektörler açısından gelecekte öne çıkması muhtemel ve halihazırda ulusal politikalar açısından stratejik önemi haiz olan mesleklerle yönelik gençlerin farkındalık düzeyi artırılacak ve becerileri geliştirilecektir.
 - **Özel Amaç 4:** Kadın kooperatifleri güçlendirilerek merkezi koordinasyon birimleri kurulacaktır.

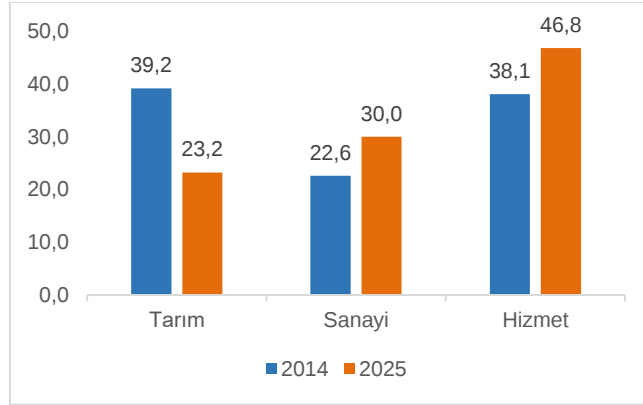
Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA)

- **Ana SKA: 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme**
 - **8.3.** Üretim faaliyetlerinin, insana yakışır istihdam yaratmanın, girişimciliğin, yaratıcılık ve yenilikçiliğin desteklendiği kalkınma odaklı politikaların desteklenmesi ve finansal hizmetlere erişim yoluyla mikro, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin resmiyet kazanmalarının ve büyümelerinin teşvik edilmesi

- **8.5.** 2030'a kadar gençler ve engelliler de dâhil bütün kadın ve erkeklerin tam ve üretken istihdama ve insana yakışır işlere erişimlerinin sağlanması ve eşit işe eşit ücret ilkesinin tam olarak benimsenmesi
- **8.9.** 2030'a kadar istihdam yaratan ve yerel kültür ve ürünlerini teşvik eden sürdürülebilir turizmin desteklenmesi için politikalar oluşturulması ve uygulanması
- **Diğer SKA'lar:**
 - **5.** Kadın erkek eşitliği
 - **9.** Sanayi yenilikçilik ve altyapı
 - **10.** Eşitsizliklerin azaltılması

TR33 Bölgesi'nde en çok istihdam sağlayan sektörler sanayi ve hizmet sektörleridir. Geçmiş yıllarda tarım sektörünün sağladığı istihdam olanaklarının son yıllarda sanayi ve hizmetler sektörlerine kaydığı görülmektedir.

TR33 Bölgesi İstihdamın Sektörel Dağılımı, % (2014-2025)

Kaynak: TÜİK (2025)

Grafikten de görülebileceği üzere 2025 yılı itibarıyla TR33 Bölgesi istihdamının %30'unu sanayi sektörünün, %46,8'ini ise hizmetler sektörünün sağladığı görülmektedir. Bu doğrultuda bu öncelik kapsamında TR33 Bölgesi'nde istihdamın yoğun olduğu sanayi ve hizmet alanlarında dezavantajlı gruplar öncelikli olmak üzere doğrudan istihdamın artırılmasına ve istihdamın önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik hizmetlerin sunulması hedeflenmiştir.

Bu öncelik kapsamında dezavantajlı gruplar olan kadınların, gençlerin ve engellilerin istihdamı önceliklendirilecektir. Dezavantajlı grupların istihdamı Bölgemizde de Ülke genelinde olduğu gibi diğer gruplara göre daha düşük seviyede seyretmektedir. 2025 yılında Türkiye genelinde kadın istihdamı oranı %31,9 iken bu oran erkeklerde %66,9 olarak gerçekleşmiştir. Düzey-2 bölgelerindeki kadın ve erkek istihdam oranları aşağıdaki tabloda görülebilir:

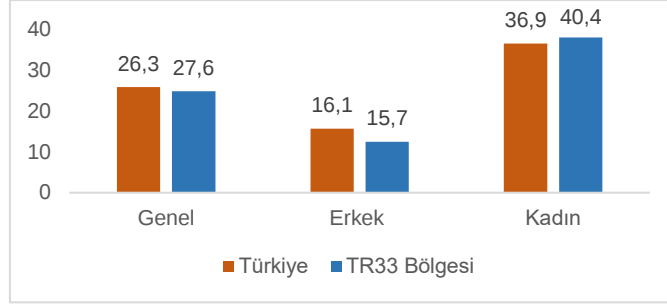
Düzey-2 Bölgeleri İstihdam Oranları

İBBS Düzey-2	İstihdam Oranı (%)		İBBS Düzey-2	İstihdam Oranı (%)	
	Erkek	Kadın		Erkek	Kadın
TR10 (İstanbul)	68,8	35,2	TR71 (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir)	65,4	27,7
TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli)	69,5	31,5	TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	67,1	27,9
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	66,1	35,7	TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın)	61,6	32,1
TR31 (İzmir)	65,8	34,4	TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop)	65,8	38,3
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	66	35,7	TR83 (Samsun, Tokat, Çorum, Amasya)	66,2	34
TR33 (Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak)	67,8	32,8	TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane)	66,1	36,9
TR41 (Bursa, Eskişehir, Bilecik)	67,2	33,6	TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	67,4	27,8
TR42 (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova)	69,6	35,1	TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	64,7	30,8
TR51 (Ankara)	65,4	33,5	TRB1 (Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli)	62,8	26,1
TR52 (Konya, Karaman)	69,8	29,1	TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkari)	56,2	20,1
TR61 (Antalya, Isparta, Burdur)	69,6	40	TRC1 (Gaziantep, Adıyaman, Kilis)	70,2	24,1
TR62 (Adana, Mersin)	62,8	31,5	TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır)	61,2	22,9
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	64,4	26,3	TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt)	57,9	20,3

Kaynak: TÜİK (2025)

Türkiye, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ülkeleri içinde en yüksek Ne Eğitimde Ne İstihdamda (NEET) yer alan genç oranına sahip ülkelerdendir. TR33 Bölgesi ile ülke geneli kıyaslamasında genç kadınlar özelinde NEET oranları bölgede ülke geneline benzer şekilde yüksektir. Bölge genelinde kadınlar özelinde ise bu oran erkeklerle kıyasla oldukça fazladır. Aşağıdaki grafikten Türkiye'nin ve TR33 Bölgesi'nin 2025 yılı NEET oranları görülebilir.

TR33 Bölgesi ve Türkiye 2025 Yılı 15-29 Yaş NEET Oranları (%)

Kaynak: TÜİK (2025)

Bu veriler doğrultusunda bu öncelik kapsamında istihdamın yoğun olduğu ortak sanayi ve hizmet alanlarında başta kadın ve gençler olmak üzere dezavantajlı grupların istihdam oranlarının artırılmasına yönelik olarak hizmetlerin sunulacağı projeler desteklenecektir.

Öncelik 3: Gençler için teknolojik gelişimin desteklenmesi: Gençlerin dijital ve teknolojik becerilerle donatılmasını hedefleyen kurum ve kuruluşlara yönelik altyapı iyileştirmeleri ile desteklerin sağlanması; gençlerin dijital çağda etkin bir şekilde yer almalarının teşvik edilmesi

Öncelik-3 İçin Örnek Proje Konuları

- Teknoloji alanında genç girişimciliğini teşvik etmek üzere kuluçka merkezleri kurulması
- Küçük yaştan dijital becerilerin edinilmesine yönelik olarak atölyelerin kurulması veya iyileştirilmesi
- Gençlerin teknoloji alanında istihdam edilmesine yönelik olarak mesleki eğitim altyapılarının kurulması

Öncelik-3 İçin Açıklamalar

Bu öncelikte ilgili olarak ulusal ve bölgesel plan ve programlarda aşağıdaki politika ve tedbirler önerilmiştir:

On İkinci Ulusal Kalkınma Planı (2024-2028)

- **547.1.** Bilim ve teknolojiye ilgili ve yetenekli gençlere teknoloji atölyelerinde ücretsiz eğitimler ve etkinlikler sağlanacaktır.
- **547.2.** Bilim ve teknoloji alanında fuarlar, yarışmalar, festivaller, sergiler, etkinlikler ve atölyeler desteklenmeye devam edilerek teknoloji farkındalığının artırılması sağlanacaktır.

Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (2024-2028)

- **8.3.6.** Sosyal Gelişme Kapsamında Bölgesel Gelişme Stratejileri başlığında “Küresel entegrasyon ve rekabetçilik boyutundaki iller başta olmak üzere dijital ve yeşil dönüşümün yoğun olarak yaşandığı sektörlerle yönelik genç girişimci ve beceri geliştirme destek programları uygulanacaktır.”
- **8.7.4.** Girişimcilik Kapsamında Bölgesel Gelişme Stratejileri başlığında “Girişimcilik kültürünün geliştirilmesi ve gençlere yetenek kazandırılmasına yönelik faaliyetler yaygınlaştırılacaktır.”

TR33 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı

- **Hedef 2.1. Dezavantajlı grupların istihdam edilebilirlikleri artırılabilecektir.**
 - Tedbir 2.1.3. Gençlerin istihdam piyasasının talebine yönelik kapasiteleri geliştirilecektir.

- Tedbir 2.1.4. Gelecekte bölgede öne çıkacak meslekler belirlenerek bunlara yönelik dezavantajlı grupların becerileri geliştirilecektir.
- Tedbir 2.1.6. Ne Eğitimde Ne İstihdamda (NEET) yer alan gençlerin eğitim hayatına veya iş gücü piyasasına dönüşleri desteklenecektir.

2026 Yılı Çalışma Programı - 2.2. Dezavantajlı Grupların Niteliklerinin Güçlendirilmesi ve İş Gücüne Katılımının Sağlanması Sonuç Odaklı Programı (İŞTEGÜÇ SOP)

- **Genel Amaç:** Dezavantajlı grupların istihdam edilebilirliklerine, bireysel ya da ortak olarak iş kurabilmelerine yönelik kapasite ve kabiliyetleri geliştirilecek; bu kapsamda gerekli altyapı yatırımları hayata geçirilecektir.
 - **Özel Amaç 2:** Bölgedeki sektörler açısından gelecekte öne çıkması muhtemel ve halihazırda ulusal politikalar açısından stratejik önemi haiz olan mesleklere yönelik gençlerin farkındalık düzeyi artırılacak ve becerileri geliştirilecektir.
 - **Özel Amaç 3:** Gençlerin teknolojik girişimlerinin desteklenmesine ve bu girişimlerin hayatta kalma oranlarının artırılmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir.

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA)

- **Ana SKA: 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme**
 - **8.3.** Üretim faaliyetlerinin, insana yakışır istihdam yaratmanın, girişimciliğin, yaratıcılık ve yenilikçiliğin desteklediği kalkınma odaklı politikaların desteklenmesi ve finansal hizmetlere erişim yoluyla mikro, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin resmiyet kazanmalarının ve büyümelerinin teşvik edilmesi
 - **8.5.** 2030'a kadar gençler ve engelliler de dâhil bütün kadın ve erkeklerin tam ve üretken istihdama ve insana yakışır işlere erişimlerinin sağlanması ve eşit işe eşit ücret ilkesinin tam olarak benimsenmesi
- **Diğer SKA'lar:**
 - **5.** Kadın erkek eşitliği
 - **10.** Eşitsizliklerin azaltılması
 - **13.** İklim eylemi

Günümüzde ülkeler 4. sanayi devrimi ve dijital dönüşüm süreçlerine önemli yatırımlar yapmaktadır. Ülkemizin rekabet gücünü kaybetmemesi ve daha da geliştirmesi adına başta eğitim ve sanayi olmak üzere ilgili tüm alanlarda bu dönüşümü sağlayacak ve sürdürülebilir kılacak bireylerin yetiştirilmesi kritik bir husus olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim 2023 Eğitim vizyonunda 21. yüzyıl becerileriyle donanmış içerik oluşturulması ve her okula tasarım - beceri atölyeleri kurulması hususu bir strateji olarak yer almaktadır. 2019 yılında Zafer Kalkınma Ajansı tarafından bu stratejiler doğrultusunda Yeni Nesil Eğitim Mali Destek Programı (YENEP) uygulanmış ve 33 ilçede Kendin Yap atölyeleri kurulmuştur. Toplamda 133 istasyondan oluşan 42 sabit Kendin Yap Atölyesi ile 6 gezici atölye kurulmuştur. Program kapsamında ayrıca Kendin Yap markası oluşturulmuş ve ulusal düzeyde tanıtımı sağlanmıştır.

Kendin Yap Logosu ve Atölye Örneği

Kendin Yap Atölyeleri'nin yanı sıra, gençlerin teknolojik ve dijital becerilerini artırmak için aşağıdaki çalışmalar da yürütülmüştür:

1. 2022 E-Spor Güdümlü Projeleri: E-spor güdümlü projeleri bölgenin tüm illerinde yürütülmüştür. Projeler kapsamında birincil amaç gençler arasında e-spor profesyonelleri yetiştirmek ve e-spor alanında kariyer fırsatları yaratmaktır. Bu projeler kapsamında e-spor atölyeleri kurulmuş olup uygulamaları halen devam etmektedir.
2. "Kalkınma Ajansları Siber Vatan Programı" kapsamında üniversite öğrencilerine çeşitli eğitimler (beyaz şapkalı hacker, temel Linux eğitimi vb) verilmiştir. Siber Vatan programı, Ajans ve TR33 Bölgesindeki tüm üniversiteler arasında yapılan bir iş birliği anlaşması ile uygulanmıştır. Aynı eğitim 2024-25 öğretim yılında ayrıca Afyonkarahisar ve Kütahya illerinde ortaöğretim çağındaki gençlere uygulanmıştır.

Bu çok yönlü girişimler, Ajansın gençler teknolojik ve dijital beceriler kazandırma ve böylelikle istihdam edilebilirliklerini ve anlamlı kariyer fırsatlarını artırma konusundaki kararlılığının bir kanıtı niteliğindedir. 21. yüzyılda iş imkanları giderek daha da fazla dijital beceri gerektirmektedir. Dünya ekonomik forumu tarafından yayınlanan İşlerin Geleceği Raporu'na (2025) göre iş hayatında önemi en çok artan beceriler arasında teknoloji okur-yazarlığı, yapay zeka ve büyük veri de önemi en çok artan becerilerden olmuştur.

DİKKAT 3

Tüm projeler her koşulda meri mevzuata uygun olmalı ve aşağıdaki konuları içermemelidir:

- ✖ Siyasi veya etnik içerikli proje ve faaliyetler
- ✖ Hukuka, genel sağlığa ve toplumun genel ahlak anlayışına aykırı proje ve faaliyetler
- ✖ Çiftçiler tarafından sözleşmeli üretilip, tütün alıcıları tarafından satın alınan tütün üretimi haricinde tütün üretimi
- ✖ Tütün mamulü üreticileri ve tütün işleme tesisleri
- ✖ Türk Gıda Kodeksi Alkolsüz İçecekler Tebliğine uygun olmayan içeceklerin üretimi
- ✖ Talih oyunları sektörüne dâhil olan herhangi bir şirketin işletmesi
- ✖ Döviz spekülasyonu ve mali spekülasyonlar içeren faaliyetler; borsa yatırımları
- ✖ Gayrimenkul yatırımları
- ✖ Çalıştaylar, seminerler, konferanslar veya kongrelere katılım için bireysel sponsorluklar
- ✖ Eğitim veya kurslar için bireysel burslar
- ✖ Hibe verme amaçlı projeler (diğer kişi ya da kuruluşlara hibe (maddi veya ayni) veya kredi sağlamak için)
- ✖ Akademik araştırma
- ✖ Kurumların yetki ve sorumluluğuna girmeyen çalışmalar
- ✖ Salt eğitim ve danışmanlık faaliyetlerini içeren projeler
- ✖ Ajans ile sözleşme imzalanmadan önce başlatılan veya aynı proje kapsamında desteklenmesi talep edilen faaliyet yahut harcama kalemleri için diğer kaynaklardan finanse edilen projeler

2.1.3.4 Programa İlişkin Özel Düzenlemeler

Proje başvuruları ve mali destek almaya ilişkin özel düzenlemeler aşağıda yer almaktadır.

- 1) Bir başvuru sahibi tarafından Programa **sadece 1 (bir)** proje ile başvuru yapılabilir.
- 2) Bir proje ortağı **en fazla 2 (iki)** projeye ortak olabilir ve başarılı olmaları durumunda bu projelerin ikisinde de ortak sıfatıyla destekten yararlanabilir. Ancak, proje ortağının aynı zamanda başvuru sahibi sıfatıyla proje sunmuş bir kurum olması durumunda, söz konusu kurum kendi projesi dışında yalnızca 1 (bir) projede ortak olarak yer alabilir. **Dolayısıyla başvuru sahibi olan kurumların kendi projeleri dışında sadece 1 (bir) projede ortak olarak yer alması gerekmektedir.**
- 3) Eş finansman yükümlülüğü nakdi olarak karşılanacaktır. Ayni katkılar ve kamu personelinin maaşı eş finansman olarak sayılmayacaktır.
- 4) Siyasi parti ve alt birimi olmamak kaydıyla TR33 Bölgesi içinde ya da dışında kayıtlı / faaliyet gösteren tüm gerçek ve tüzel kişiler projeye iştirakçi olabilir. Bir iştirakçinin yer alabileceği proje sayısı bakımından herhangi bir kısıt bulunmamaktadır.

2.1.3.5 Programın Avantaj Puan Kriterleri

Program kapsamında değerlendirme süreci için tanımlanmış olan avantaj puan kriterleri ve bu kriterlere ilişkin açıklamalar aşağıda yer almaktadır. Avantaj puan alınabilmesi için **ilgili kriterin nasıl sağlanacağı proje içerisinde ve Ek-1 Destekleyici Belge Şablonlarında yer alan DB- 1 Proje Bilgi Formu'nda somut ve detaylı olarak açıklanması gerekmektedir.**

- 1) **SEGE Durumu:** Proje uygulama alanı Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması'na (SEGE-2022) göre;
 - 2. kademe ilçe sınırları içindeyse 1 puan
 - 3. kademe ilçe sınırları içindeyse 2 puan
 - 4. kademe ilçe sınırları içindeyse 3 puan
 - 5. kademe ilçe sınırları içindeyse 4 puan verilir.

Proje uygulama alanı için yatırımın fiziksel olarak gerçekleştirildiği ilçe esas alınır. Projenin birden çok ilçeyi kapsayacak şekilde yatırımlar yapılması durumunda (tek projede birden çok ilçeye fiziki olarak yatırım yapılması) SEGE açısından en düşük kademede yer alan ilçe için belirlenen puan esas alınır.
- 2) **Kadın İstihdamı:** Proje uygulama süresi içerisinde gerçekleştirilecek ve uygulama süresinin tamamlanmasını müteakip en az 1 (bir) yıl daha devam ettirilecek kadın istihdamı taahhüdü;
 - yoksa 1 puan,
 - 1 kadın için varsa 2 puan,
 - 2 veya daha fazla kadın için varsa 3 puan verilir.
- 3) **İklim Değişikliği Azaltımı:** İklim değişikliğinin olumsuz etkilerini azaltmayı amaçlayan projeler
 - herhangi bir tedbir içermiyorsa 1 puan,
 - en az bir tedbir (örneğin enerji verimliliği, su verimliliği, atık azaltımı vb.) ve bu tedbiri doğrulayan performans gösterge(ler)i içeriyorsa 2 puan verilir.
- 4) **Kadın Kooperatifi:** TR33 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı'nda "Dezavantajlı Grupların Kendi İşlerini Kurmaları Sağlanacaktır" hedefinin altında kadın kooperatiflerine yönelik tedbirlere uygun olarak proje başvuru sahibinin kadın kooperatifi olma durumuna göre;
 - değil ise 1 puan
 - kadın kooperatifi ise 3 puan verilir. *Kadın Kooperatifi olma durumuyla ilgili resmi kuruluşlardan (Bakanlık, İl Müdürlükleri vb.) alınmış belge sunulmalıdır.*

2.1.4 Maliyetlerin Uygunluğu

Program kapsamında verilecek destekler için sadece uygun maliyetler dikkate alınacaktır. Bu nedenle bütçe, hem bir maliyet tahmini hem de uygun maliyetler için tavan niteliğindedir. Uygun maliyetler, götürü maliyetlere değil, gerçek maliyetlere (projenin uygulanması sırasında yapılacak fiili maliyetler) dayandırılmalıdır.

Program kapsamında bir maliyetin uygun olarak kabul edilebilmesi için aşağıdaki genel koşullar aranmaktadır:

- ✓ Nihai denetim maliyetleri (varsa) hariç olmak üzere projenin uygulama süresi içinde gerçekleşmesi
- ✓ Projenin yürütülmesi için gerekli ve gerçekçi mali yönetim prensipleriyle uyumlu olması, maliyet etkinliği sağlaması
- ✓ Başvuru sahibi veya ortakları tarafından gerçekleştirilmesi

- ✓ Başvuru sahibi veya ortaklarının hesaplarında ya da vergi belgelerinde kayıtlı, tanımlanabilir ve doğrulanabilir olması, orijinal destekleyici belgelerle desteklenmesi

2.1.4.1 Uygun Maliyetler

Uygun maliyetler, uygun doğrudan maliyetler ve uygun dolaylı (idari) maliyetler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Uygun doğrudan maliyetler, projenin yürütülmesi için gerekli olan, yararlanıcı veya ortakları tarafından gerçekleştirilen ve gerçek tutarlar üzerinden hesaplanan maliyetlerdir. İdari maliyetler ise genel idari giderleri kapsayan maliyetlerdir.

Bu program kapsamındaki uygun maliyetler¹³ aşağıda listelenmiştir.

- ✓ Yeni istihdam olmak şartıyla insan kaynakları maliyetleri
- ✓ Ekipman ve malzeme satın alma maliyetleri
- ✓ Gerekli hizmet alımlarına (eğitim, sertifikasyon, yayın vb.) ilişkin maliyetler
- ✓ Denetim maliyetleri
- ✓ Tanıtım (görünürlük) maliyetleri
- ✓ İnşaat (küçük ölçekli yapım) işleri maliyetleri¹⁴
- ✓ İdari maliyetler

2.1.4.2 Uygun Olmayan Maliyetler

Aşağıdakiler bu program kapsamında hiçbir şekilde uygun maliyet olarak kabul edilmeyecektir:

- * Yararlanıcının ve proje kapsamında görev alan kişilerin kusur ve ihmalleri sebebiyle doğacak olan ceza, zam, faiz ve sair giderler
- * Sözleşmede belirtildiği halde, vergi ve prim ödemeleri hariç, proje hesabı dışında yapılan proje harcamaları
- * Borçlar, zarar veya borç karşılıkları
- * Faiz borcu
- * Hâlihazırda başka bir kapsamda finanse edilen kalemler
- * Arazi veya bina alımları
- * İkinci el ekipman alımları
- * Kur değişimi dolayısıyla oluşan maliyet artışları
- * Proje başlangıcından (sözleşme imzalanmadan) önce yapılan hazırlık çalışmalarının ve diğer faaliyetlerin maliyetleri
- * Yararlanıcı ya da ortakları dışındakiler tarafından gerçekleştirilen maliyetler
- * Salt sözleşmeye, teminatlara ve Ajans ile yararlanıcı arasındaki mali ödemelere ilişkin her türlü vergi, resim, harç ve sair giderler
- * Proje ile ilgisi olmayan harcamalar
- * İstimlak bedelleri

¹³ Uygun maliyetlere ilişkin koşul ve kurallar **1.3 Ajans Tarafından Sağlanacak Mali Kaynak** bölümünde yer alan **Program Bütçe Kuralları** tablosunda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

¹⁴ İnşaat işlerine ilişkin kamu kurum ve kuruluşları ya da meslek kuruluşlarınca yayımlanan güncel birim fiyat cetvelleri aracılığıyla **maliyet hesabı yapılmış olması önerilmektedir.**

- * Otomobil, motosiklet, minibüs, otobüs, kaptıkaçtı, arazi taşıtları, panel van, kamyon ve çekici alımı ve kiralınması ile bu işlemlerle taalluku olan giderler
- * Leasing (finansal kiralama) giderleri
- * “2. Seyahat” ve “4. Yerel Ofis Maliyetleri” bütçe başlıklarına yazılan maliyetler
- * Ayni katkılar
- * Üçüncü taraflara verilen krediler/hibeler/ödülleri
- * Projenin bir ürünü olmayan ya da proje ile doğrudan ilişkisi olmayan kağıt, kalem, not defteri, saat, çanta vb. promosyon malzemeleri
- * Başvuru sahibinin projedeki ortaklarından, iştirakçilerinden ya da 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tabi başvuru sahibi için söz konusu mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla bağı olan diğer tedarikçilerden yapacağı satın alımlar
- * Yukarıda sayılmayan ancak Ajans mevzuatı veya diğer ilgili mevzuat çerçevesinde yasaklanmış veya uygun olarak değerlendirilmeyen diğer maliyetler

2.1.4.3 Ayni Katkılar

Başvuru formunda belirtilmesi gereken; yararlanıcı, ortaklar ya da iştirakçiler tarafından yapılan ayni katkılar, gerçek harcamaları yansıtmaz ve uygun maliyet olarak değerlendirilmez. Bu nedenle, bu katkılar yararlanıcı tarafından sağlanan **eş finansman olarak değerlendirilemez**. Ancak, desteğin verilmesi durumunda yararlanıcı başvuru formunda belirttiği bu katkıları üstlenmek zorundadır. **Ayni katkılar, Başvuru Formu (3.2.5. Diğer İlgili Kaynaklar ve Ayni Katkılar) ve DB-1 Proje Bilgi Formu’nda belirtilmelidir.** Ayni katkılar proje bütçesinde gösterilmemelidir.

2.2 Başvuru Şekli ve Yapılacak İşlemler

2.2.1 Başvuru Formu ve Destekleyici Belgeler

Başvuru belgeleri;

- **Başvuru Formu** ve
- **Destekleyici Belgeleri (DB)** ifade etmektedir.

Proje başvuruları KAYS (<https://kaysuygulama.sanayi.gov.tr>) üzerinden yapılmalıdır. KAYS'a e-devlet kimlik doğrulaması yapılarak giriş yapılmaktadır. Başvuru aşamasında talep edilen belgelerin isimleri ve belgelere ilişkin açıklamalar sonraki sayfada yer almakta olup belge şablonları bu rehberin ekinde yer almaktadır. Başvuru belgeleri Türkçe hazırlanmalıdır. Ayrıca bu belgeler doldurulurken standart formata bağlı kalınmalı ve mevcut hiçbir metin silinmemeli ya da değiştirilmemelidir. Aksi takdirde, yapılan başvuru ön inceleme aşamasında değerlendirme dışı kalabilir. Projelerin, başvuru sahipleri tarafından sunulan bilgi ve belgeler üzerinden değerlendirileceği göz önünde bulundurularak, başvuru belgelerinin dikkatli bir şekilde ve mümkün olduğunca anlaşılır bir dilde hazırlanması gerekmektedir. Talep edilen belgeler ve proje başvurularında öngörülen çalışmalara bağlı olarak meri mevzuata göre zorunlu belgeler dışında hiçbir ek belge değerlendirmeye tabi tutulmayacaktır. Başvuru belgelerindeki herhangi bir eksiklik veya önemli bir tutarsızlık projenin reddine yol açabilir. Sunulan bilginin açık olmaması ve bu durumun adil bir değerlendirme yapılmasına engel teşkil etmesi durumunda ek açıklama talep edilebilir.

DİKKAT 4

- 1) Proje başvurusu, başvuru rehberinde belirtildiği şekilde, rehberdeki kural ve koşullara uygun olarak ve ekleriyle birlikte eksiksiz doldurularak yapılır. Başvuru sahibi, proje teklifinin bütçe kısmında, proje kapsamında gerçekleştirmeyi taahhüt ettiği faaliyetleri ve ihtiyaç duyduğu kaynağı, gerekçeleri ve harcama programını da açıkça belirtmek suretiyle açıklamak zorundadır.
- 2) Proje başvurusu, bu rehberde belirtilen son kabul tarih ve saatine kadar KAYS üzerinden yapılır. Başvuru, KAYS üzerinden üretilen taahhütnamenin imzalanması ile tamamlanır. Başvuru aşamasında **E-İMZALI OLMAYAN TAAHHÜTNAMELER DIŞINDA MATBU BELGE VE DOSYA TESLİMİ TALEP EDİLMEMEYECİTİR.**
- 3) Projesi desteklenmeye hak kazanan başvuru sahipleri sonuçların Ajans internet sitesinde ilan edilmesini müteakip **10 (ON) İŞ GÜNÜ İÇERİSİNDE** başvuru aşamasında sunulan **proje başvuru formu ve ekleri ile destekleyici belgelerin aslı veya onaylı suretini** Ajansa teslim etmeli ve aynı süre içerisinde Ajans ile sözleşme imzalamalıdır. Bu hususa ilişkin **AYRICA BİR TEBLİGAT YAPILMAYACAK** olup başvuru sahibinin Ajans internet sitesini takip etmesi kendi sorumluluğundadır.
- 4) Başvuru belgelerinde imza bölümü açılan sayfalar ilgisine göre başvuru sahibinin, ortaklarının veya iştirakçilerinin yetkili/yasal temsilci(ler)i tarafından **İMZALANMALI VE KAYS'A YÜKLENMELİDİR.** Beyannameler ve taahhütnameler imzalanırken temsil ve ilzam yetkisinin **MÜNFERİDEN** veya **MÜŞTEREKEN** olması durumu göz önünde bulundurulmalıdır.

2.2.1.1 Başvuru Aşamasında Hazırlanması ve Sunulması Gereken Belgeler

Başvuru Belgesi	Başvuru Belgelerine İlişkin Açıklamalar
Başvuru Formu ve Ekleri	Başvuru Formu ve Ekleri (Bütçe, Mantıksal Çerçeve ve Özgeçmişler) KAYS üzerinden hazırlanmalı ve onaylanmalıdır. Ayrıca KAYS tarafından hazırlanan taahhütname e-imzalanmalı; bu yapılamıyorsa taahhütnamenin ıslak imzalı hali bu rehberde belirtilen süre zarfında Ajansa teslim edilmelidir.
Destekleyici Belgeler (DB)	Bu belgelerin listesi aşağıda yer almakta olup belgeler Ek-1 Destekleyici Belge Şablonları esas alınarak hazırlanmalı ve KAYS'a yüklenmelidir.
DB-1 Proje Bilgi Formu	Proje kapsamında yapılacak yatırıma ve projenin avantaj puan kriterleri durumuna ilişkin ayrıntılı bilgilerin yer aldığı bu form hazırlanmalı ve yatırım yerinin mevcut durumuna ilişkin tapu, izin, ruhsat ve görseller ek olarak sunulmalıdır. Avantaj puan kriterlerine ilişkin hususlar DB-1 Proje Bilgi Formu'ndan kontrol edileceğinden bu belge dikkatle doldurulmalı ve başvuru sahibi tarafından imzalanmalıdır. Belgede belirtilen hususların taahhüt niteliğinde olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.
DB-2 Proje Paydaşları Tanımlama Belgeleri	Başvuru sahibi ve varsa projede yer alan her bir ortak ile iştirakçi için; DB-2.1 Temsil ve İlam Yetki Belgesi: Yetkili/yasal temsilci(ler) belirtilmeli ve bu kişilerin ilgili kurum/kuruluşlarca onaylanmış imza tatbiki ya da noter onaylı imza beyannamesi sunulmalıdır. DB-3 Beyannameler bölümünde yer alan "Başvuru Sahibinin Beyannamesi" ve varsa ortak(lar) için "Ortaklık Beyannamesi" ile iştirakçi(ler) için "İştirakçi Beyannamesi" bu belgede belirtilen yetkili/yasal temsilci(ler) tarafından imzalanmalıdır. Başvuru sahibi ve varsa projede yer alan her bir ortak için; DB-2.2 Kuruluş ve Faaliyet Belgesi: Sivil toplum kuruluşu, kooperatif ya da birlik (mahalli idare birlikleri hariç) için ayrı ayrı kuruluş belgesi (kuruluş sözleşmesi, tüzük vb.) ve faaliyette olduklarını gösteren resmi kurum/kuruluşlardan (il ticaret müdürlüğü, il dernekler müdürlüğü, ticaret ve sanayi odası vb.) alınmış olan belge sunulmalıdır. DB-2.3 İktisadi İşletme Belgeleri veya İktisadi İşletme Kurma Taahhüdü: Dernekler ve Vakıflar iktisadi işletme belgelerini (Ticaret Sicili, Vergi Kayıt Belgesi, Oda Kaydı vb); henüz kurmadıysa iktisadi işletme kuracaklarına dair yetkili organ kararını (Yönetim Kurulu, Mütevelli/İlgili Kurul vb) kararını sunmalıdır. Kâr amacı güden başvuru sahibi ve varsa kâr amacı güden her bir ortak için; DB-2.4 Oda Kayıt Belgesi: Başvuru tarihinden en fazla 1 (bir) ay önce alınmış onaylı oda kayıt belgesi (ticaret ve sanayi odasına bağlı işletmeler için Faaliyet Belgesi ya da Sicil Kayıt Sureti; esnaf ve sanatkarlar odasına bağlı işletmeler içinse Sicil Tasdiknamesi) sunulmalıdır. DB-2.5 Sicil Gazetesi: Kuruluş sözleşmesi veya resmi kayıt belgesi ile varsa sermaye ya da ortaklık yapılarındaki değişikliklerin yer aldığı sicil gazetesi (ticaret ve sanayi odasına bağlı ise Ticaret Sicili Gazetesi, esnaf ve sanatkarlar odasına bağlı ise Esnaf ve Sanatkarlar Sicil Gazetesi) sunulmalıdır. DB-2.6 Prim ve Hizmet Belgesi: Proje başvuru tarihi itibarıyla en son döneme ilişkin E-SGK'dan ya da ilgili SGK İl Müdürlüğü'nden alınmış aylık prim ve hizmet belgesi (Sigortalı Hizmet Listesi ve Tahakkuk Fişi) sunulmalıdır. DB-2.7 Mali Tablolar: İşletmenin türüne göre aşağıdaki mali tablolar sunulmalıdır. Bilanço Esasına Tabi İşletmeler: Son 3 (üç) mali yıla ilişkin YMM veya SMMM onaylı bilanço ve gelir tablosu İşletme Hesabı Esasına Tabi İşletmeler: Son 3 (üç) mali yıla ilişkin SMMM onaylı işletme hesabı özeti

Başvuru Belgesi	Başvuru Belgelerine İlişkin Açıklamalar
	○ Basit Usulde Vergilendirilen İşletmeler: İlgili (internet) vergi dairesinden alınmış en son mali yıla ilişkin tasdikli vergi levhası ○ Yeni kurulan işletmeler: Bilanço esasına tabi işletmeler için YMM veya SMMM onaylı dönem başı (açılış) bilançosu, diğerleri için ilgili (internet) vergi dairesinden alınmış tasdikli vergi levhası
DB-3 Beyannameler	Başvuru sahibi ve varsa projede yer alan her bir ortak ile iştirakçi için; • DB-3.1 Başvuru Sahibinin Beyannamesi • DB-3.2 Ortaklık Beyannamesi • DB-3.3 İştirakçi Beyannamesi hazırlanmalı ve DB-2.1'de yer alan yetkili/yasal temsilci(ler) tarafından imzalı olarak sunulmalıdır. Çift imza ile temsil edilen kurum/kuruluşların beyannameleri bu hususa dikkat edilerek imzalanmalıdır.
DB-4 Satın Alma Belgeleri	Başvuru sahibi tarafından; • DB-4.1 Piyasa Fiyat Araştırma Belgesi: Proje bütçesinde yer alan maliyeti 125.000 ₺ (Yüz Yirmi Beş Bin Türk Lirası) ve üzerinde olan aynı / benzer türden mal alımı, yapım işi ve hizmet alımı (eğitim, basım işi, web sitesi, vb.) için en az 3 (üç) adet proforma fatura veya fiyat teklifi sunulmalıdır. Kamu kurum ve kuruluşları ya da meslek kuruluşlarınca yayımlanan güncel birim fiyat cetvelleri kullanılarak hesaplanan maliyetler için en az 3 (üç) teklif sunma şartı aranmayacaktır. Gerekçesi açıkça belirtilmek kaydıyla tek satıcı, patent hakkı, işin özgün nitelikte ve karmaşık olması, sınaî ve teknolojik zorunluluklar, fiili imkânsızlıklar vb. nedenlerle 3 (üç)'ten az sayıda teklif sunulması Ajans tarafından kabul edilebilir. Ancak toplanan proforma fatura veya fiyat tekliflerinin yeterli sayıda ve gerçekçi olması ile varsa sunulan gerekçelerin geçerliliği hususlarının teknik ve mali değerlendirme aşamasında yapılacak puanlamada dikkate alınacağı unutulmamalıdır. • DB-4.2 Teknik Şartname: Piyasa fiyat araştırması yapılan her bir mal alımı, yapım işi ve hizmet alımı için teknik şartname sunulmalıdır.
DB-5 Sosyal Girişim İş Modeli Kanvası	Bu belge proje kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetlere dayanarak özenle doldurulmalı ve DB-2.1'de yer alan yetkili/yasal temsilci(ler) tarafından imzalı olarak sunulmalıdır.
DB-6 Sosyal Fayda Beyanı	Sosyal işletme statüsündeki başvuru sahipleri tarafından bu belge özenle doldurulmalı ve DB-2.1'de yer alan yetkili/yasal temsilci(ler) tarafından imzalı olarak sunulmalıdır.
DB-7 Kâr Dağıtım Taahhütnamesi	Sosyal işletme statüsündeki başvuru sahipleri tarafından kârının en az %50'sini 3 (üç) yıl boyunca sosyal amacına geri yatıracağını beyan eden bu taahhütname DB-2.1'de yer alan yetkili/yasal temsilci(ler) tarafından imzalı olarak sunulmalıdır.
DB-8 Diğer Destekleyici Belgeler	Önceki destekleyici belgelerden herhangi biri kapsamında olmayan ancak projenin değerlendirilmesi açısından önem arz ettiği düşünülen ilgili bilgi ve belgeler diğer destekleyici belgeler altında sunulabilir. Bu belgeler için düzenli bir liste (8.1, 8.2, ...) oluşturulmalıdır.

2.2.1.2 Sözleşme Aşamasında Hazırlanması ve Sunulması Gereken Belgeler

Sözleşme belgeleri Ajans tarafından hazırlanacak olup başvuru sahibinin irtibat kişilerine e-posta ile gönderilecek ve KAYS üzerinden sözleşme daveti yapılacaktır. Sözleşme, bu bildirim müteakip 10 (on) iş günü içerisinde imzalanmalıdır. Bu süre zarfında Ajansa başvurmeyen, sözleşme imzalamayacağını yazılı olarak bildiren veya ajans tarafından talep edilen belgeleri zamanında sunmayan başvuru sahipleri söz konusu destekten feragat etmiş sayılır. Aynı süre içerisinde makul bir sebepten ötürü sözleşme imzalamaya gelemeyeceğini bildiren sözleşme sahiplerine 10 (on) iş günü ilave süre tanınabilir. Sunulan belgelerin gerçeğe aykırı olması halinde başvuru sahibiyle sözleşme imzalanmaz. Aşağıdaki belgeler sözleşme süresi dahilinde matbu olarak Ajansa sunulmalıdır:

Sözleşme ve Ekleri

- 1) **Sözleşme Kontrol Listesi:** Başvuru sahibi adına 2 (iki) temsilci tarafından (tercihen yetkili/yasal temsilci(ler) ile proje koordinatörü) imzalanmalıdır.
- 2) **Özel Koşullar:** Desteklenecek projeler için özel hükümleri kapsayan sözleşme metnidir. Başvuru sahibinin yetkili/yasal temsilci(ler)i tarafından her sayfası paraflanmalı, son sayfası imzalanmalı ve imzalı sayfaya kaşe/mühür basılmalıdır.
- 3) **EK I - Proje Tanımı:** Başvuru aşamasında Ajansa sunulan başvuru formunun her sayfası başvuru sahibinin yetkili/yasal temsilci(ler)i tarafından paraflanmalı son sayfası ise mühürlenip/kaşelenip imzalanmalıdır. Ayrıca, KAYS'a yüklenen destekleyici belgelerin asılları ya da onaylı suretleri de Ajansa sunulmalıdır.
- 4) **EK II - Genel Koşullar:** Desteklenecek projeler için ortak hükümleri kapsayan sözleşme metnidir. Başvuru sahibinin yetkili/yasal temsilci(ler)i tarafından her sayfası paraflanmalı, son sayfası imzalanmalı ve imzalı sayfaya kaşe/mühür basılmalıdır.
- 5) **EK III - Bütçe:** Ajans tarafından kabul edilen revize edilmiş nihai proje bütçesidir. Başvuru sahibinin yetkili/yasal temsilci(ler)i tarafından her sayfası paraflanmalı, bütçenin her bir ekinin (Ek B.1 Faaliyet Bütçesi, Ek B.2 Beklenen Finansman Kaynakları, Ek B.3 Maliyetlerin Gerekçelendirilmesi) son sayfası imzalanmalı ve imzalı sayfaya kaşe/mühür basılmalıdır.
- 6) **EK IV - Ödeme Talep Form(lar)ı:** Sözleşme imzalandıktan sonra İzleme ve Değerlendirme Birimi ile koordineli şekilde hazırlanmalıdır. Sözleşme aşamasında herhangi bir işlem yapılmasına gerek yoktur.
- 7) **EK V - Mali Kimlik Formu:** Başvuru sahibi Ajansın bu program için protokol yaptığı Aracı Kurulda bir proje hesabı açtırmalıdır. Proje hesabı ile ilgili bilgilerin yer aldığı Mali Kimlik Formu başvuru sahibinin yetkili/yasal temsilci(ler)i tarafından imzalanmalı, imzalı sayfaya kaşe/mühür basılmalı ve hesabın açıldığı şubeye onaylatılmalıdır.
- 8) **EK VI - Kimlik Beyan Formu:** Başvuru sahibinin niteliğine uygun olan form doldurulmalı, başvuru sahibinin yetkili/yasal temsilci(ler)i tarafından imzalanmalı ve imzalı sayfaya kaşe/mühür basılmalıdır.
- 9) **EK VII - Ara / Nihai Rapor:** Proje uygulama sürecinde hazırlanacak olup sözleşme aşamasında herhangi bir işlem yapılmasına gerek yoktur.
- 10) **EK VIII - Mali Kontrol Taahhütnamesi ve Muvafakatname:** Başvuru sahibinin niteliğine uygun olan form doldurulmalı, başvuru sahibinin yetkili/yasal temsilci(ler)i tarafından imzalanmalı ve imzalı sayfaya kaşe/mühür basılmalıdır.
- 11) **EK IX - Denetim Raporu:** Proje uygulama sürecinde hazırlanacak olup sözleşme aşamasında herhangi bir işlem yapılmasına gerek yoktur. (Desteklenen projeler için dış denetim zorunludur.)

Beannameler

- 1) **Proje Uygulama Kararı:** Başvuru sahibinin yetkili/yasal karar organı tarafından projenin uygulanmasına yönelik alınmış olan karar ile projenin uygulanması için yetkilendirilen kişilerin isimlerinin yer aldığı belge standart şablona uygun olarak hazırlanmalı, başvuru sahibinin yetkili/yasal temsilci(ler)i tarafından imzalanmalı ve imzalı sayfaya kaşe/mühür basılmalıdır.
- 2) **Destek Alma Kurallarına Uygunluk Beyannamesi:** Başvuru sahibinin ve varsa proje ortaklarının destek almaya hak kazanmış olan projeleri için başka bir ulusal veya uluslararası mali destek programından destek

almadıklarına ve almayacaklarına dair beyanname standart şablona uygun olarak hazırlanmalı, başvuru sahibinin yetkili/yasal temsilci(ler)i tarafından imzalanmalı ve imzalı sayfaya kaşe/mühür basılmalıdır.

- 3) **Haciz Beyannamesi:** 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3. maddesinde tanımlanan "genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri" dışındaki başvuru sahibinin ve varsa proje ortaklarının Ajans destek miktarının **en az %3'ü (yüzde üç)** kadar bir tutar için haklarında herhangi bir nedenle kesinleşmiş haciz işlemi bulunmadığına dair beyanname standart şablona uygun olarak hazırlanmalı, başvuru sahibinin ve varsa proje ortaklarının yetkili/yasal temsilci(ler)i tarafından imzalanmalı ve imzalı sayfaya kaşe/mühür basılmalıdır.

Vergi ve SGK Yükümlülüklerine İlişkin Belgeler

- 1) **Vergi Borcu Olmadığına Dair Belge:** 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3. maddesinde tanımlanan "genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri" dışındaki başvuru sahibinin ve varsa proje ortaklarının vadesi dolmuş veya ödenmemiş vergi borcu olmadığına, ilgili yükümlülüklerinin yerine getirildiğine veya varsa borcunun yapılandırıldığına ve yapılandırılmış borcun düzenli olarak ödendiğine dair ilgili vergi dairesinden alınmış belge veya barkodlu internet çıktısı sunulmalıdır. Bu belge sözleşme imza tarihinden en fazla 15 (on beş) gün öncesine ait olmalıdır.
- 2) **SGK Borcu Olmadığına Dair Belge:** 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3. maddesinde tanımlanan "genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri" dışındaki başvuru sahibinin ve varsa proje ortaklarının vadesi dolmuş veya ödenmemiş sosyal güvenlik prim borcu olmadığına, ilgili yükümlülüklerinin yerine getirildiğine veya varsa borcunun yapılandırıldığına ve yapılandırılmış borcun düzenli olarak ödendiğine dair ilgili SGK il müdürlüğünden alınmış belge veya barkodlu internet çıktısı sunulmalıdır. Bu belge sözleşmenin imzalandığı aya ait olmalıdır.
- 3) **Sözleşme Damga Vergisi:** Program kapsamında desteğin kaynağı AB projesine dayandığından Katma Değer Vergisi (KDV) muafiyeti uygulanacaktır. Sözleşme imzalanmasını müteakip başvuru sahipleri ilgili defterdarlık/vergi dairesine başvurarak proje süresi ve bütçesi ile sınırlı olmak üzere KDV istisna belgesi alabilecektir. Temin edilen KDV istisna belgesi ile damga vergisinden de muaf olunacaktır.

İzin ve Ruhsatlar

- 1) Proje uygulama süreci içinde gerekli olabilecek izin ve ruhsatlar (örneğin; ÇED raporu, ÇED Gerekli Değildir Raporu, ÇED Kapsamında (Tabi) Değildir Raporu, kültür ve tabiat varlıklarına ilişkin izinler, sağlık ruhsatı, inşaat ruhsatı, üretim izni, yapı kullanma izni vb.) sunulmalı ya da ilgili izin ve ruhsatların listesi ile bunların proje uygulama sürecini riske atmayacak şekilde zamanında temin edilebileceğine ilişkin taahhünameyi içeren resmi yazı sunulmalıdır.
- 2) Başvuru esnasında sunulmadıysa, projenin uygulanacağı arsa/arazi/binaların mülkiyet ve imar durumunu gösterir ve mevcutsa taşınmaz üzerinde kurulu tüm hakları da içeren belge (projenin uygulanacağı arsa, arazi ya da binanın mülkiyetinin ve kullanım hakkının başvuru sahibi ya da proje ortaklarına ait olduğunu gösteren tapu, tahsis belgesi, kira sözleşmesi vb.) sunulmalıdır.

2.2.2 Başvurular Nereye ve Nasıl Yapılacaktır?

Başvuru belgelerini hazırlamak ve geçerli bir başvuru yapmak için aşağıdaki adımları takip ediniz:

- 1) KAYS'a <https://kaysuygulama.sanayi.gov.tr> bağlantısından erişim sağlanarak gerçek bir kişi üzerinden ve e-devlet kimlik doğrulaması yapılarak **KULLANICI KAYDI** yapılır. Projeye ilişkin tüm işlemler bu kişi tarafından yapılacağı için bu kişinin başvuru sahibinin personeli arasından yetkilendirilen bir kişi olmasına dikkat edilmelidir.
- 2) Başvuru sahibi ve varsa her bir ortak ile iştirakçi KAYS'a tanımlanır.
- 3) **Ek-1 Destekleyici Belge Şablonları** kullanılarak KAYS destekleyici belgeler hazırlanır ve imza hanesi açılmış olan belgeler başvuru sahibinin ve varsa proje ortakları ile iştirakçilerinin yetkili/yasal temsilcilerince imzalanır.

- 4) KAYS'a proje girişı yapılır.
- 5) Destekleyici belgeler taranıp KAYS'a yüklenir. Her bir destekleyici belge için taranmış belge boyutu **10 MB**'yi aşmamalıdır. Belgeler, bilgisayar ortamında rahatça görüntülenebilecek uygun bir çözünürlük değeri kullanılarak taranmalıdır.
- 6) KAYS'tan **BAŞVURU ÖNİZLE** sekmesine tıklanarak **BAŞVURU FORMUNUN TASLAĞI** indirilir ve kontrol edilir.
- 7) Kontrol işleminin tamamlanmasını müteakip KAYS'tan **BAŞVURU TAMAMLA** sekmesine tıklanarak projeye **ONAY** verilir. Bu aşamadan sonra hazırlanan belgelerde herhangi bir değışiklik yapılamayacaktır. Bu adımın "Projenin KAYS Girişı ve Onayı" için belirlenmiş olan son başvuru zamanına kadar tamamlanmış olması gerekmektedir.
- 8) Son aşamada, **TAAHHÜTNAME EVRAĞI E-İMZALA / GÖRÜNTÜLE** sekmesine tıklanarak taahhütname oluşturulur ve e-imzalanarak başvuru işlemi tamamlanır. Bu adımın "Taahhütnamenin e-İmzası / Teslimi" için belirlenmiş olan son başvuru zamanına kadar tamamlanmış olması gerekmektedir. **E-imza kullanılmadığı durumlarda 9. adımda belirtilen işlemlerin yapılarak başvurunun tamamlanması gerekmektedir.**
- 9) E-imzanın kullanılmadığı durumda **TAAHHÜTNAME İNDİR** sekmesine tıklanarak taahhütname oluşturulur ve taahhütnamenin **ISLAK İMZALI** hali;
 - elden aşağıdaki adreslerden herhangi birine veya
 - **posta/kargo** yoluyla Ajans Genel Sekreterliğine teslim edilir.

Başka yollarla (örneğin faks ya da e-posta) gönderilen ya da başka adreslere teslim edilen başvurular reddedilecektir. Bu adımın "Taahhütnamenin e-İmzası / Teslimi" için belirlenmiş olan son başvuru zamanına kadar tamamlanmış olması gerekmektedir.

Ajans Birimi	Adres
Genel Sekreterlik	Cumhuriyet Mah. Mehmet Dumlu Cad. No:42, 43020, Merkez / Kütahya
Afyonkarahisar Yatırım Destek Ofisi	Dört Yol Mah. 2078. Sokak No:11, Afyonkarahisar TSO Kat:2, 03040, Merkez/Afyonkarahisar
Manisa Yatırım Destek Ofisi	Merkez Efendi Mah. Mimar Sinan Bul. No:127, Manisa TSO Kat:1, 45020, Yunusemre/Manisa,
Uşak Yatırım Destek Ofisi	Sarayaltı Mah. Kılcan Cad. No:1, Uşak TSO Kat:1, 64100, Merkez/Uşak

2.2.3 Son Başvuru Zamanı

Programa sunulacak projeler için son başvuru zamanları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Başvuru Süreci	Son Başvuru Zamanı
Projenin KAYS Girişı ve Onayı	2.10.2026 23.59
Taahhütnamenin E-imzası / Teslimi	9.10.2026 17.00

Başvuru sahiplerinin, proje başvurularını Ajansın program ilanında belirtilen son kabul tarih ve saatine kadar KAYS üzerinden yapması zorunludur. Her başvuru KAYS üzerinden üretilen taahhütnamenin imzalanması ile tamamlanır. Taahhütnamenin e-imza ile imzalanması esastır. Taahhütnamenin e-imza ile imzalanması son başvuru tarihinden itibaren en geç 5 (beş) iş günü içerisinde tamamlanır.

Taahhütnamenin e-imza ile imzalanmadığı hallerde, taahhütname başvuru sahibi tarafından imzalı olarak elden veya posta yolu ile son başvuru tarihinden itibaren en geç 5 (beş) iş günü içerisinde ajansın başvuru rehberinde belirttiği adrese teslim edilir. Bu durumda elden teslim eden kişiye, imzalı ve tarihli bir alındı belgesi verilir. Zamanında yapılmayan proje başvuruları için mazeret kabul edilmez ve bu projeler değerlendirmeye alınmadan reddedilir.

Her başvuru; kabul tarihi, saati ve referans numarası ile kaydedilir. Taahhütnamenin elden teslim edileceği durumlarda, kabul mahallinde son başvuru anı itibarıyla bir yığılma söz konusu ise kapanış saatine kapılar kapatılır ve sadece o an itibarıyla içeride bulunan başvurular kabul edilerek işlem tamamlanır. Taahhütnamenin posta veya kargo şirketi yoluyla gönderildiği durumlarda postadaki gecikmeler dikkate alınmaz. Taahhütnamenin, başka yollarla (örneğin faks ya da elektronik posta ile) gönderilmesi ya da başka adreslere teslim edilmesi durumunda da proje teklifleri reddedilecektir.

2.2.4 Daha Fazla Bilgi Almak için

Sorularınızı, program adını ve referans numarasını açık bir şekilde belirterek, e-posta ya da faks ile Ajansa gönderebilirsiniz. Soruların yanıtları, soruların Ajansa ulaşma tarihinden sonra en geç 3 (üç) gün içerisinde Ajans internet sitesinde yer alan Sıkça Sorulan Sorular Listesi'ne (SSSL) eklenecektir. Ajans bilgilendirme ve eğitim toplantıları hariç olmak üzere sözlü sorulan sorulara cevap vermekle yükümlü değildir. Bölge illerinde kurulacak ya da çevrimiçi ortamda yapılacak teknik yardım masaları aracılığıyla başvuru sahiplerinin projelerine ilişkin soruları **tarafsızlık ve eşit muamele ilkeleri** doğrultusunda cevaplanacaktır.

Tüm adaylara eşit davranılacak ve bir başvuru sahibine sağlanan bilgi SSSL aracılığıyla diğer başvuru sahiplerine de duyurulacaktır. Tüm resmi açıklamalar ve talep edilen bilgi Ajans tarafından sağlanacaktır. Başvuru rehberinde ve SSSL'de yer almayan hiçbir bilgi, başvuru sahibi ve Ajans için bağlayıcı değildir.

İlgili Ajans Birimi	Tel No	E-Posta	Web
Program Yönetimi Birimi (PYB)	(274) 271 77 61 (274) 271 77 62	pyb@zafer.gov.tr	http://www.zafer.gov.tr

2.3 Projelerin Değerlendirilmesi ve Seçilmesi

Değerlendirme sürecine ilişkin özet şema aşağıda yer almaktadır.

Sadece son başvuru zamanı itibarıyla KAYS'tan onaylanmış ve taahhütnamesi e-imzalanmış (ya da ıslak imzalı olarak Ajansa teslim edilmiş) olan projeler değerlendirme aşamasına alınır. Değerlendirme, **ön inceleme** ile **teknik ve mali değerlendirme** olmak üzere 2 (iki) ayrı aşamada gerçekleştirilir.

Ön inceleme aşamasında projeler, Ajans personeli arasından oluşturulan bir komisyon marifetiyle idari kriterler ve uygunluk kriterleri yönünden incelenir. Başvuru rehberinde belirtilen kurallara uygun şekilde hazırlandığı anlaşılan projeler dış uzmanlar tarafından yapılacak teknik ve mali değerlendirme aşamasına alınırlar. Ön incelemeyi geçen tüm proje başvuruları, teknik ve mali yetkinlik yönünden değerlendirilir. Teknik ve Mali Değerlendirme öncesinde, Program düzeyinde stratejik gözetimin sağlanması ve paydaşlar arası koordinasyonun güçlendirilmesi amacıyla, Avrupa Birliği Başkanlığı, Ticaret Bakanlığı ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın da yer aldığı bir Hibe Gözden Geçirme Komitesi kurulacaktır. Bu kapsamda, gerekli görülmesi halinde Ajans tarafından idari kontrol aşamasını geçen projelere ilişkin özet bilgiler ve bütçeler Hibe Gözden Geçirme Komitesi paylaşılabılır. Proje başvurularının teknik ve mali değerlendirmesi üç aşamadan oluşmaktadır:

- Değerlendirme komitesince yapılacak değerlendirme
- Genel Sekreterce yapılacak inceleme
- Yönetim Kurulu onayı

Teknik değerlendirme aşamasında her bir proje öncelikle en az 2 (iki) değerlendirme komitesi üyesi tarafından değerlendirme tablosunda yer alan kriterler doğrultusunda puanlanır. Projelerin nihai başarı puanı ve sırası değerlendirme komitesi tarafından belirlenip Genel Sekretere sunulur.

Genel Sekreter sonuçları değerlendirme komitesine ve Yönetim Kuruluna sunmak üzere ön izleme ziyaretleri ve risk tespiti yaptırabilir. Bu ziyaretler kapsamında görevli Ajans personeli projede belirtilen bilgiler ve/veya taahhüt edilen hususlara (fiziksel mekan, ekipmanlar, proje personeli vb.) ilişkin bilgi ve belge talep edebilir. Bu aşamada gerçekleştirilen bir diğer işlem ise bütçe revizyonudur. Genel Sekreter, değerlendirme süreci sonunda başarılı bulunmuş projelerin bütçelerini inceler/inceleştir. Bu inceleme sonucunda genel sekreter gerekli bütçe revizyonlarını gerçekleştirir. Bu süreçler sonunda değerlendirme komitesi tarafından başarılı bulunmuş projeler, Yönetim Kuruluna sunulur.

Yönetim kurulu üyeleri, kendileri, eşleri ve ikinci dereceye kadar kan ve kayın hısımlarını doğrudan ilgilendiren konular ile sahibi ya da ortağı oldukları ticari işletmelere ve temsil ettikleri kurumlara ilişkin toplantıya ve oylamaya katılamaz.

2.3.1 Ön İnceleme

Zamanında sunulan projeler, **idari kontrol** ile **uygunluk kontrolü** yönünden incelenir. Ön incelemeye ilişkin hususlar aşağıda belirtilmiştir:

- Başvuru rehberinde belirtilen uygunluk kriterlerine uymayan başvurular reddedilir. Ayrıca bu hususların değerlendirme sürecinin herhangi bir aşamasında tespit edilmesi halinde de söz konusu projeler reddedilir, bu durumun sözleşme imzalandıktan sonra tespit edilmesi halinde ise sözleşmeler feshedilir.
- Ajans ön inceleme ve değerlendirme sürecinde, başvuru sahibinden başvuru ve eki belgelere ilişkin olarak bilgi ve belge isteyebilir.

Taahhünamenin başvuru sahibinin yetkili/yasal temsilci(ler)i tarafından imzalanması gerekmektedir. Bu husus KAYS'a yüklenecek imza sirküleri veya vekaletname gibi belgeler üzerinden kontrol edilecektir. Yetkili olmayan kişiler tarafından yapıldığı tespit edilen başvurular reddedilir. Diğer taraftan Ajans başvuru rehberinde, başvuru formu dışında bazı bilgi ve belgelerin sunulmasının zorunlu olması yahut onay gerektiren işlem olması halinde yetkili makamlardan alınan onayın başvuru aşamasında sunulması gibi ek kriterler belirleyebilir. Böyle durumlarda tanımlanan ek kriterlerin yerine getirilmemesi projenin ön inceleme aşamasında reddedilmesine yol açar. Bunun dışında Ajans değerlendirme sürecini etkilemeyeceğini düşündüğü belgeleri ön inceleme ve değerlendirme aşamalarının herhangi bir zamanında başvuru sahibinden talep edebilir. Başvuru sahibi, talep edilen bilgi ve belgeleri zamanında Ajansa sunmak zorundadır. Bu bilgi ve belgeleri Ajans tarafından belirtilen süre zarfında sunmayan başvuru sahiplerinin başvuruları reddedilir. Gerekli şartları taşımadığı anlaşılan projeler, bir listesi hazırlanarak teknik ve mali değerlendirme sürecine alınır. Gerekli şartları taşımadığı sonradan öğrenilen başvurular değerlendirme sürecinin hangi aşamasında olursa olsun ön incelemede elenmiş kabul edilir.

2.3.1.1 İdari Kontrol

Bu aşamada kontrol edilen kriterler ile bu kriterlerin sağlanmaması durumunda uygulanacak işlemler aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

#	İdari Kontrol Kriterleri Tablosu	Kriter Sağlanmıyorsa Uygulanacak İşlem
1	Proje (başvuru formu ve destekleyici belgeler) Türkçe ve standart formata uygun olarak KAYS üzerinden hazırlanmış ve onaylanmıştır. Başvuru Formu üzerinde "Taslak" ibaresi bulunmamaktadır.	Proje ön inceleme aşamasında başarısız bulunur ve değerlendirme sürecinin sonraki aşamalarına alınmaz.
2	Taahhütname, başvuru rehberinde belirtilen süre dahilinde, başvuru sahibinin yetkili/yasal temsilci(ler)i tarafından e-imza ile imzalanmıştır ya da ıslak imzalı olarak Ajansa teslim edilmiştir.	Proje ön inceleme aşamasında başarısız bulunur ve değerlendirme sürecinin sonraki aşamalarına alınmaz.
3	Proje TR33 Bölgesi illerinden birinde veya birkaçında uygulanacaktır.	Proje ön inceleme aşamasında başarısız bulunur ve değerlendirme sürecinin sonraki aşamalarına alınmaz.

#	İdari Kontrol Kriterleri Tablosu	Kriter Sağlanmıyorsa Uygulanacak İşlem
4	Projenin uygulama süresi 9 (dokuz) aydan kısa, 12 (on iki) aydan uzun değildir.	Proje ön inceleme aşamasında başarısız bulunur ve değerlendirme sürecinin sonraki aşamalarına alınmaz.
5	Ajanstan talep edilen destek oranı ve destek miktarı ile proje bütçesi "1.3 Ajans Tarafından Sağlanacak Mali Kaynak" bölümünde belirtilen asgari ve azami limitler dâhilindedir.	Proje ön inceleme aşamasında başarısız bulunur ve değerlendirme sürecinin sonraki aşamalarına alınmaz.
6	Proje bütçesinde öngörülen maliyetler "1.3 Ajans Tarafından Sağlanacak Mali Kaynak" bölümünde yer alan "Program Bütçe Kuralları" tablosundaki ve 2.1.4 başlığı altındaki kural ve koşulları sağlamaktadır.	Proje ön inceleme aşamasını geçer; ancak başarılı bulunması durumunda proje bütçesi bu Program kapsamında belirlenmiş olan bütçe kurallarını sağlayacak şekilde revize edilir.
7	Destekleyici Belgeler KAYS'a yüklenmiştir. Bu belgelerden imza/kaşe bölümü açılmış olanların önce imza/kaşe edilmesi sonra taranarak KAYS'a yüklenmesi gerekmektedir. Ayrıca, projenin başarılı olması durumunda bu belgelerin ASILLARI talep edileceği için bunların matbu olarak saklanması önem arz etmektedir.	Ajans tarafından talep edilecek eksik destekleyici belgelerin tamamlanması için yapılacak tebliği müteakip 5 (beş) iş günü ek süre verilir. Bu süre sonunda eksik belgeler KAYS'a yüklenmemişse (değerlendirme süreçleri açısından doğrudan gerekli olan belgelerin eksikliği) proje ön inceleme aşamasında başarısız bulunabilir ve değerlendirme sürecinin sonraki aşamalarına alınmaz.

2.3.1.2 Uygunluk Kontrolü

Bu aşamada kontrol edilen kriterler ile bu kriterlerin sağlanmaması durumunda uygulanacak işlemler aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

#	Uygunluk Kontrolü Kriterleri Tablosu	Kriter Sağlanmıyorsa Uygulanacak İşlem
1	Başvuru sahibi, başvuru rehberinin "2.1.1 Başvuru Sahibinin Uygunluğu" bölümünde açıklanan uygunluk kriterlerini sağlamaktadır.	Proje ön inceleme aşamasında başarısız bulunur ve değerlendirme sürecinin sonraki aşamalarına alınmaz.
2	Her bir ortak, başvuru rehberinin "2.1.2.1 Ortaklar" bölümünde açıklanan uygunluk kriterlerini sağlamaktadır.	Proje ön inceleme aşamasında başarısız bulunur ve değerlendirme sürecinin sonraki aşamalarına alınmaz.
3	Her bir iştirakçi, başvuru rehberinin "2.1.2.2 İştirakçiler" bölümünde açıklanan uygunluk kriterlerini sağlamaktadır.	Proje ön inceleme aşamasında başarısız bulunur ve değerlendirme sürecinin sonraki aşamalarına alınmaz.
4	Başvuru sahibi ve varsa proje ortakları ile iştirakçileri, başvuru rehberinin "2.1.3.4 Programa İlişkin Özel Düzenlemeler" bölümünde yer alan 1 ve 2 nolu koşulları sağlamaktadır.	Belirtilenden fazla sayıda proje sunulmuşsa, projelerin teslim zamanı esas alınarak limiti aşan projeler değerlendirmeye alınmaz.

2.3.2 Teknik ve Mali Değerlendirme

#	Değerlendirme Tablosu	Puan
1	Mali ve Operasyonel Kapasite	20
1.1	Başvuru sahibi ve varsa proje ortakları proje yönetimi konusunda yeterli deneyime sahip mi?	5
1.2	Başvuru sahibi ve varsa proje ortakları teklif edilen projeye benzer konularda yeterli teknik uzmanlığa ve deneyime sahip mi?	5
1.3	Başvuru sahibinin ve varsa proje ortaklarının teklif edilen projeyi uygulayabilecek yeterli idari ve mali yönetim kapasitesi bulunmakta mı?	5
1.4	Başvuru sahibi proje kapsamında taahhüt ettiği eş finansmanı ve projenin sürdürülebilirliğini sağlamak için istikrarlı ve yeterli finansman kaynaklarına sahip mi / ulaşabilir mi?	5
2	İlgililik	25
2.1	Proje, programın amacı ve öncelikleriyle uyumlu mu? Bu uyum sağlam bir şekilde gerekçelendirilmiş mi? [Projenin; - ilişkilendirildiği program öncelik(ler)i ile projenin faaliyetleri, sonuçları, amaçları, hedef grupları ve bütçesi arasında hiçbir uyum yoksa ya da proje başvuru rehberinde yer alan desteklenmeyecek konulardan birine yönelikse 1 puan, - ilişkilendirildiği programın öncelik(ler)i ve TR33 Bölgesi'nin ihtiyaç ve sorunlarıyla uyumlu biçimde hazırlanmışsa; faaliyetleri, amaçları, hedef grupları ve bütçesi bu önceliklerle tutarlıysa; uyum düzeyi ulusal plan, BGUS, bölge ve/veya yerel planlara yapılan atıflarla açıkça gösterilmişse; hedef grupları ve nihai yararlanıcıları stratejik olarak seçilmiş ve gereksinimleri proje kapsamında etkin biçimde ele alınmışsa 5–13 arasında puan verilir.]	13
2.2	Projenin uygulama alanının gelişmiş düzeyi nedir? [Proje uygulama alanı Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmalarına (SEGE-2022) göre; 2. kademe ilçe sınırları içindeyse 1 puan 3. kademe ilçe sınırları içindeyse 2 puan 4. kademe ilçe sınırları içindeyse 3 puan 5. kademe ilçe sınırları içindeyse 4 puan verilir. Proje uygulama alanı için yatırımın fiziksel olarak gerçekleştirildiği ilçe esas alınır. Projenin birden çok ilçeyi kapsayacak şekilde yatırımlar yapılması durumunda (tek projede birden çok ilçeye fiziki olarak yatırım yapılması) SEGE açısından en düşük kademede yer alan ilçe için belirlenen puan esas alınır.]	4

#	Değerlendirme Tablosu	Puan
2.3	Proje kapsamında kadın istihdamı öngörülüyor mu? [Proje uygulama süresi içerisinde gerçekleştirilecek ve uygulama süresinin tamamlanmasını müteakip en az 1 (bir) yıl daha devam ettirilecek kadın istihdamı taahhüdü; - yoksa 1 puan, 1 kadın için varsa 2 puan, 2 veya daha fazla kadın için varsa 3 puan verilir.]	3
2.4	Proje kapsamında iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin azaltılmasına yönelik tedbirler öngörülüyor mu? [Proje bu kapsamda; - herhangi bir tedbir içermiyorsa 1 puan, - en az bir tedbir (örneğin enerji verimliliği, su verimliliği, atık azaltımı vb.) ve bu tedbiri doğrulayan performans gösterge(ler)i içeriyorsa 2 puan verilir.]	2
2.5	Proje başvuru sahibi kadın kooperatifi mi? [Proje başvuru sahibinin kadın kooperatifi olma durumuna göre; - değil ise 1 puan - kadın kooperatifi ise 3 puan verilir.]	3
3	Yöntem	25
3.1	Açık ve uygulanabilir nitelikte bir faaliyet planı hazırlanmış mı? Her bir faaliyet kapsamı, süresi, maliyeti, çıktısı ve sorumlusu belirtilerek detaylıca açıklanmış mı? Projede sunulan desteğinin etkili bir şekilde tanıtılabilmesi için görünürlük faaliyetleri öngörülmüş mü?	10
3.2	Projenin genel tasarımı ne kadar tutarlı? Proje kapsamında uygun bir faaliyet-sonuç-amaç ilişkisi kurulabilmiş mi?	10
3.3	Projenin sonucuna yönelik objektif olarak doğrulanabilir göstergeler belirtilmiş mi?	5
4	Etki ve Sürdürülebilirlik	15
4.1	Teklif edilen projenin beklenen sonuçları sürdürülebilir mi?	10
4.2	Proje potansiyel çarpan etkileri içermekte mi?	5
5	Bütçe ve Maliyet Etkinliği	15
5.1	Tahmini maliyetler ile beklenen sonuçlar arasındaki oran yeterli mi?	5
5.2	Maliyetler gerekçeli ve doğrulanabilir şekilde uygun bütçe kalemi altında belirtilmiş mi? Yapılması öngörülen harcamalar faaliyetlerin uygulanması için gerekli mi?	5
5.3	Detay şartnameler/projeler kullanılarak ayrıntılı maliyet hesaplaması yapılmış mı?	5
Toplam		100

Projeler, değerlendirme tablosundaki kriterlere göre **100 (yüz) puan** üzerinden değerlendirilecektir. Değerlendirme Tablosu, bölümlere ve alt bölümlere ayrılmıştır. Her bir alt bölüm **tam sayı** üzerinden (varsa) Değerlendirme Tablosu'nda belirtilen kurallara uygun olarak ve azami puanı aşmayacak şekilde puanlandırılacaktır. Herhangi bir alt bölüme en düşük 1 (bir) puan verilecektir.

Her bir proje iki değerlendirme komitesi üyesi tarafından ayrı ayrı değerlendirilir. Değerlendirme komitesi üyeleri projelerin puanlamasını KAYS üzerinden gerçekleştirirler.

Bir projenin teknik ve mali açıdan başarılı olarak sayılabilmesi için aşağıda yer alan 2 (iki) koşulu aynı anda sağlaması gerekmektedir:

- ✓ **İlgililik** bölümünden 25 (yirmi beş) üzerinden **en az 16 (on altı) puan** alması
- ✓ **Toplamda** 100 (yüz) puan üzerinden **en az 65 (altmış beş) puan** alması

Puanlamada aşağıda açıklanan sistematik uygulanır.

- Projenin puanı iki değerlendirme komitesi üyesinin vermiş olduğu puanların aritmetik ortalaması alınarak tespit edilir.
- İki değerlendirme komitesi üyesinin başarılı bulduğu projeye vermiş olduğu puanlar arasında 20 (yirmi) ve üzeri fark olması halinde teklif üçüncü bir değerlendirme komitesi üyesine incelenir. Başarı sıralamasında üçüncü değerlendirme puanı ile bu puana en yakın değerlendirme puanının aritmetik ortalaması esas alınır. Üçüncü değerlendirme puanının diğer iki değerlendirme puanına olan farkının birbirine eşit olması halinde başarı puanı yüksek olan değerlendirme puanı ile üçüncü değerlendirme puanının aritmetik ortalaması esas alınır. Üçüncü değerlendirme puanının başarısız olması halinde ilgili proje için değerlendirme komitesi süreci yeniden başlatılır.
- Bir değerlendirme komitesi üyesinin başarılı, diğerinin başarısız bulduğu proje teklifi üçüncü değerlendirme komitesi üyesine incelenir. Üçüncü değerlendirme komitesi üyesinin, proje teklifini başarısız bulması halinde, puan farkına bakılmaksızın iki başarısız puanın; başarılı bulması halinde ise iki başarılı puanın aritmetik ortalaması alınır. Ancak başarılı puanlar arasındaki farkın 20 (yirmi) ve üzeri olması durumunda ilgili proje için değerlendirme komitesi süreci yeniden başlatılır.

Yapılan değerlendirme ve seçim sonucunda, başarı koşullarını sağlayan projeler sıralanır ve **“Başarılı Projeler Listesi”** oluşturulur. Sıralama aşağıdaki hususlar dikkate alınarak yapılır:

- 1) Başarı sırasında toplam puan esas alınır. Toplam puan bakımından en yüksek puan alan proje birinci sırada en düşük puan alan proje ise sonuncu sırada yer alır.
- 2) Aynı toplam puanı alan projeler bakımından sıralamada aşağıdaki hususlar eşitlik bozulana kadar sırasıyla dikkate alınır:
 - a. “İlgililik” bölümünden alınan puan ortalaması yüksek olan,
 - b. “Mali ve Operasyonel Kapasite” bölümünden alınan puan ortalaması yüksek olan,
 - c. Proje teslim zamanı daha önce olan üst sırada yer alır.

Programın toplam destek tutarı göz önünde bulundurularak başarılı projeler arasında sıralama yapılır ve Asıl Liste oluşturulur. Bütçe kısıtı nedeniyle Asıl Listeye giremeyen başarılı projeler Yedek Listede yer alır.

Söz konusu listeler, Genel Sekreter tarafından, proje başvurularının tamamlanmasından itibaren en geç 3 (üç) ay içerisinde Yönetim Kurulunun onayına sunulur. Genel sekreter, sonuçları değerlendirme komitesine ve Yönetim Kuruluna sunulmak üzere, proje tekliflerinin risk durumunu ölçmek amacıyla, Ajans personelini görevlendirerek araştırma, inceleme ve ön izleme ziyaretleri yaptırabilir. Söz konusu ziyaretlerde değerlendirme sonuçlarının sıhhatini olumsuz yönde etkileyecek fiil ve beyanlardan kaçınılır.

Genel sekreter proje listelerini yönetim kuruluna sunmadan önce, listede yer alan her bir projenin bütçe kalemlerini ve bunlar için öngörülen bütçe tutarlarını değerlendirme komitesinden gelen bütçe revizyonu önerilerini de göz önünde bulundurarak ayrı ayrı inceler veya inceletir. Bu inceleme sonucunda, genel sekreter tarafından proje başvurusunda yüksek gösterilmiş bütçe tutarları, her bir bütçe kalemi itibarıyla yeniden belirlenir, ihtiyaç fazlası olduğu değerlendirilen makine, ekipman ya da yazılım gibi satın almalar ile uygun olmayan maliyetler çıkarılır, gerekirse bütçe kalemlerinin yeri değiştirilir. Proje başvurusunda düşük gösterilmiş bütçe tutarlarının tespiti halinde ise, inceleme sonucunda proje bütçesinin ulaşacağı toplam tutar, başvuru sırasındaki toplam tutarı geçmemek şartıyla yeniden belirlenir.

Yönetim Kurulu, teklif edilen listedeki projelere ilişkin bütçe miktarları üzerinde değişiklik yapamaz veya listeye yeni proje ekleyemez. Ancak değerlendirmenin tarafsızlığı ve tutarlılığını, projelerin birbirleriyle tamamlayıcılığını ya da bölgenin mekânsal ve sektörel önceliklerini dikkate alarak ve gerekçesini açıkça belirtmek şartıyla, teklif edilen listeden proje çıkarabilir. Ayrıca Yönetim Kurulu, aynı proje için bir defaya mahsus olmak üzere ve gerekçesini açıkça belirtmek şartıyla, genel teknik değerlendirmesi bakımından tereddüt duyduğu listedeki projelerle ilgili olarak değerlendirme komitesinden, bütçe miktarları üzerinde tereddüt duyduğu listedeki projelerle ilgili olarak ise genel sekreterden yeniden değerlendirme yapılmasını isteyebilir. Yönetim Kurulu tarafından mali destek verilecek nihai listenin oluşturulması sırasında, ilgili projeler hakkında yapılan bu son değerlendirmeler dikkate alınır. Mali destek almaya hak kazanan projelerin kesin listesi, Yönetim Kurulu tarafından onaylandıktan sonra resmi olarak geçerlik kazanır. Yönetim Kurulu onayını müteakip, Ajansın Program bütçesinde öngörülen destek ödeneği ile sınırlı olmak üzere, Ajans tarafından listedeki projelere mali destek verilir. Desteklenecek Asıl Proje Listesi Ajansın ve Bakanlığın internet sitesinde ilan edilir. Bu aşamadan sonra destek programı iptal edilemez.

2.4 Değerlendirme Sonucunun Bildirilmesi

Destek almaya hak kazanan başvuru sahipleri ajans tarafından KAYS üzerinden ve/veya ajansın gerekli gördüğü halde elektronik olarak bilgilendirilir ve sözleşme imzalamaya davet edilirler. Projesi başarısız bulunan başvuru sahiplerine ön inceleme ile teknik ve mali değerlendirme aşamalarına ilişkin sonuç formu gönderilir ve projenin başarısızlık gerekçesi belirtilir.

Ajansın bir projeyi reddetme ya da destek vermeme kararı nihaidir.

2.5 Sözleşme İmzalanması ve Uygulama Koşulları

Destek kararını takiben, verilecek destek miktarı ve uygulamaya ilişkin ilke ve kurallar, başvuru sahibi ile Ajans arasında imzalanacak bir sözleşmeye bağlanır. Sözleşme sürecinde talep edilecek belgeler **“2.2.1.2 Sözleşme Aşamasında Hazırlanması ve Sunulması Gereken Belgeler”** bölümünde açıklanmıştır. Ajans, gerektiğinde bu belgeler dışında başvuru sahibinden ek bilgi ve belge isteyebilir.

KAYS üzerinden ve/veya elektronik posta ile yapılacak bildirim müteakip başvuru sahiplerinin 10 (on) iş günü içerisinde sözleşme belgelerini doldurarak Ajansa matbu olarak teslim etmeleri gerekmektedir. Bu süre zarfında sözleşme imzalamak üzere Ajansa başvurmayan, sözleşme imzalamayacağını yazılı olarak bildiren veya Ajans tarafından talep edilen belgeleri zamanında sunmayan başvuru sahipleri söz konusu destekten feragat etmiş

sayılır. Aynı süre içerisinde makul bir sebepten ötürü sözleşme imzalamaya gelemeyeceğini bildiren başvuru sahiplerine 10 (on) iş günü ilave süre tanınabilir. Sunulan belgelerin gerçeğe aykırı yahut KAYS'ta yer alan bilgi ve belgelerden farklı olması durumunda da başvuru sahibiyle sözleşme imzalanmaz.

Sözleşme özellikle aşağıda belirtilen hakları ve yükümlülükleri düzenler:

Kesin destek tutarı: Azami destek tutarı sözleşmede belirtilecek olup bu tutar, tahminlere dayalı bir şekilde hazırlanan bütçe çerçevesinde belirlenecektir. Kesin destek tutarı, proje sona erdiğinde ve nihai rapor sunulduğunda kesinlik kazanacaktır. Bütçe artışları proje bitiş tarihinden 30 (otuz) gün öncesine kadar talep edilmesi ve Ajans Genel Sekreterinin uygun görüşü ile Programın Usul ve Esaslarının 9/2 Maddesinde belirtilen çerçevede, proje başına belirlenen azami destek tutarı içerisinde kalmak kaydıyla yapılabilir. Destek tutarı artışlarında yararlanıcının eş finansman yükümlülüğü varsa, eş finansman da en az aynı oranda artırılır.

Hedeflerin gerçekleştirilememesi: Yararlanıcının sözleşme koşullarını yerine getirmemesi halinde Ajans destek tutarını azaltabilir ve/veya o zamana kadar ödenen tutarların tamamen ya da kısmen geri ödenmesini talep edebilir. Ayrıca desteklenen proje veya faaliyet kapsamında, Ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin zamanında ve eksiksiz verilmemesi, izleme ziyaretlerinde uygulama ve yönetim mekanlarına erişimin zorlaştırılması yahut engellenmesi veya projenin sözleşmeye, eklerine ve yürürlükteki mevzuata uygun şekilde yürütülmediğinin tespiti halinde Ajans, ödemeleri durdurabilir ve/veya sözleşmeyi feshederek buna ilişkin mevzuatta ve sözleşmede belirtilen hukuki yollara başvurabilir.

Sözleşmenin değiştirilmesi: Yararlanıcıların projelerini, Ajans ile imzaladıkları sözleşme hükümleri doğrultusunda uygulamaları esastır. Ancak sözleşmenin imzalanmasından sonra projenin uygulamasını zorlaştıracak veya geciktirecek önceden öngörülemeyen ve beklenmeyen durum yahut mücbir sebep söz konusu ise sözleşme tarafların mutabakatı ile uygulamanın herhangi bir safhasında değiştirilebilir ve/veya proje uygulamasının tamamı veya bir kısmı durdurulabilir.

Raporlar: Yararlanıcılar, uygulama sürecinde, projede kaydedilen ilerleme ve gerçekleştirmeleri içeren raporlar sunmak zorundadır. Bunlar, sözleşmede belirtilen dönemlerde sunulacak ara raporlar ve proje faaliyetlerinin tamamlanmasını takiben sunulacak nihai rapor ile projenin etkilerinin değerlendirilebilmesi amacıyla sunulacak proje sonrası değerlendirme raporundan oluşmaktadır. Ayrıca Ajans, Yararlanıcıdan ilave bilgi ve belge talebinde bulunabilir.

Ödemeler: Projenin uygun maliyetleri çerçevesinde öngörülen azami destek tutarının %40'ı (**yüzde kırk**) **ön ödeme** olarak, yararlanıcının talebini müteakip **10 (on) iş günü** içinde, yararlanıcının ve/veya ortağının sözleşmede belirtilen banka hesabına aktarılır. Genel Sekreter, sözleşme imzalanmadan önce yararlanıcının ve projenin risk ve ihtiyaç durumunu değerlendirmek amacıyla, Ajans personelini görevlendirerek ön izleme ziyaretleri yaptırabilir ve bunun sonucunda ön ödeme oranını yüzde yirmiden az ve yüzde altmıştan fazla olmamak kaydıyla belirleyebilir. Sözleşme imzalamadan önce gerçekleştirilen ön izleme ziyaretlerine ilave olarak, sözleşme imzalanmasından sonra gerçekleştirilecek ilk izleme ziyaretleri ve başlangıç riski değerlendirmeleri neticesinde; Ajans, ön ödeme oranını %20'den (**yüzde yirmi**) aşağı ve %60'tan (**yüzde altmış**) yukarı olmamak kaydıyla yeniden belirleyebilir. Ön ödeme risk değerlendirmesine göre çok yüksek riskli projeler için gerekli tedbirler alınıncaya kadar ön ödemeye bloke koyabilir. Ajans tarafından ön ödeme sonrasında yapılacak diğer ödemeler, hak ediş esasına göre gerçekleştirilir. Buna göre, ön ödeme tutarının ve aynı oranda yararlanıcının eş finansman tutarının usulüne uygun harcadığını gösteren belgelerin ara/nihai raporlarla birlikte Ajansa sunulması, ilgili raporların Ajans tarafından incelenip uygun bulunması ve onaylanmasından sonra; (ilgili raporda belirtilen hak ediş ve harcamaların tutarı esas alınarak) ara ödemede destek miktarının yaklaşık %40'ı (**yüzde kırk**) ve son ödemede yaklaşık %20'si (**yüzde yirmi**) yararlanıcının

banka hesabına **30 (otuz) gün** içerisinde aktarılır. Yararlanıcı tarafından ilgili raporlar sunulmadan ve usulüne uygun ödeme talebinde bulunulmadan, yararlanıcıya hiçbir ödeme yapılmaz.

Projeyle ait kayıtlar: Yararlanıcı, proje uygulanmasına dair tüm hesap ve kayıtları şeffaf bir şekilde tutmakla yükümlüdür. Bu kayıtlar proje uygulaması sona erdikten sonra **10 (on) yıl** süreyle saklanmalıdır.

Denetim: Gerekğinde yapılacak denetimler sırasında yararlanıcı, proje uygulama ve yönetim mekanlarına erişimi zorlaştırmamak yahut engellemek ve talep edilen her türlü bilgi ve belgeyi görevli personele zamanında sunmak zorundadır. Sözleşme hükümleri, Ajans ve ilgili taraflarca hem kayıtlar üzerinde hem de yerinde yapılabilecek denetimlere olanak tanıyacaktır.

Tanıtım ve görünürlük: Yararlanıcılar, ortakları ve alt yükleniciler, hizmet, mal alımı ve yapım işleri faaliyetlerinde mali desteği sağlayan proje paydaşlarının koordinasyonunu görünür kılmak ve tanıtmak için, gerekli önlemleri alır. Yararlanıcının desteği görünür kılma yükümlülüğü, proje nihai ödemesinin yapılmasını müteakip **5 (beş) yıl** süreyle devam eder.

Satın alma işlemleri: 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tabi yararlanıcılar, destek programları çerçevesinde desteklenen proje ve faaliyetler kapsamında yapacakları satın alma faaliyetlerini bu mevzuat çerçevesinde gerçekleştirirler. Söz konusu Kanuna tabi olmayan kurum ve kuruluşların uyacakları satın alma usul ve esasları ise Proje Uygulama Rehberi'nin ekindeki Kalkınma Ajansları Tarafından Sağlanan Destekler İçin Satın Alma Rehberi'nde tanımlanmıştır. Ayrıca PRAG satın alma kuralları gereği talep edilen belgeler Ajansa sunulmak zorundadır. Ajans, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tabi yararlanıcıların ihalelerine proje bütçesinin büyüklüğü, satın alma yapacak yararlanıcının kurumsal kapasitesi gibi hususları göz önünde bulundurarak gözlemci olarak katılabilir. Yararlanıcı ihalelerde satın alma sürecine dair tüm bilgi ve belgeleri eksiksiz şekilde paylaşmakla yükümlüdür Program kapsamında alımı desteklenen alet, teçhizat, yazılım, malzeme ve sistemler ile yapımı gerçekleştirilen tesislerin mülkiyeti ve bunlar üzerindeki fikri mülkiyet hakları yararlanıcıya aittir. Yararlanıcının, sözleşme kapsamında sağlanmış tesis, makine, ekipman, teçhizat ve diğer malzemelerin, Genel Sekreterin gerekçeli ve yazılı izni olmaksızın proje süresince ve projenin sona ermesinden itibaren **5 (beş) yıl süreyle** üzerinde üçüncü kişi lehine ayni ya da şahsi hak tesis edemez ve projede belirtilen iş yeri dışında kullanamaz, aksi halde destek miktarının **2 (iki) katı** tutarında Ajansa tazminat öder.

2.6 Proje Performans Göstergeleri

Aşağıda, KAYS üzerinde önceden tanımlanmış bu programın amaç ve hedefleri ile doğrudan ilişkili göstergeler verilmektedir. Bu göstergelerin başvuru esnasında KAYS üzerinden seçilmesi ve hedef değerlerin girilmesi gerekmektedir dolayısıyla, Ajansa sunulacak projelerin bu göstergelerin bir kısmına katkı sağlayacak şekilde hazırlanması önemle tavsiye edilir. Her başvuru için proje özelinde performans göstergeleri belirlenmesi gerekmektedir. Bu göstergeler belirlenirken tek bir faaliyete odaklanılmamasına, genel performansı yansıtmamasına, projenin faaliyetleri ve amaçlarıyla uyumlu ve ölçülebilir olmasına özen gösterilmelidir.

Kodu	Adı	Birimi	Açıklama
G9	Eğitime Katılan Kişi Sayısı	Kişi	Proje Kapsamında Düzenlenen Eğitimlere Katılan Kişi Sayısı
S1	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı	Kişi	Proje Kapsamında Düzenlenen Faaliyetlerden Doğrudan Yararlanan Faydalanıcı Sayısı
S11	Eğitilen Engelli Sayısı	Kişi	Proje Kapsamında Eğitilen Engelli Kişi Sayısı
S12	Eğitilen Kadın Sayısı	Kişi	Proje Kapsamında Eğitilen Kadın Sayısı
S13	Eğitilen Genç Sayısı	Kişi	Proje Kapsamında Eğitilen Genç Sayısı 16-29 Yaş
S18	Düzenlenmiş Bilinçlendirme/Yaygınlaştırma Faaliyeti Sayısı Toplantı, Seminer, Konferans, Sergi, Çalıştay, Organizasyon vs.	Adet	Proje Kapsamında Düzenlenen Bilinçlendirme/Yaygınlaştırma Faaliyeti Sayısı Toplantı, Seminer, Konferans, Sergi, Çalıştay, Organizasyon vs.
S2	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Kadın	Kişi	Proje Kapsamında Düzenlenen Faaliyetlerden Doğrudan Yararlanan Kadın Sayısı
S3	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Engelli	Kişi	Proje Kapsamında Düzenlenen Faaliyetlerden Doğrudan Yararlanan Engelli Sayısı
S31	Geliştirilen Yenilikçi Hizmet/Model/Uygulama Sayısı	Adet	Proje Kapsamında Geliştirilen Yenilikçi Hizmet/Model/Uygulama Sayısı
S32	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Mesleki Eğitim Alan Kadın	Kişi	Proje Kapsamında Faydalanıcılara Verilen Meslek Edindirme Eğitimlerine Katılan Kadın Sayısı
S33	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Girişimcilik Eğitimi Alan Kadın	Kişi	Proje Kapsamında Faydalanıcılara Verilen Girişimcilik Eğitimlerine Katılan Kadın Sayısı
S35	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Girişimcilik ve İş Geliştirme Danışmanlığı Alan Kadın	Kişi	Proje Kapsamında Faydalanıcılara Verilen Girişimcilik ve İş Geliştirme Danışmanlığı Alan Kadın Sayısı
S37	İstihdam Edilen Kadın Sayısı - Sürekli	Kişi	Proje Kapsamında Sürekli İstihdam Edilen Kadın Sayısı (Proje Ekibi Dışında)
S48	İstihdam Edilen Engelli Sayısı - Sürekli	Kişi	Proje Kapsamında Sürekli İstihdam Edilen Engelli Sayısı (Proje Ekibi Dışında)
S49	İstihdam Edilen Genç Sayısı - Sürekli	Kişi	Proje Kapsamında Sürekli İstihdam Edilen Genç Sayısı (Proje Ekibi Dışında)
S5	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Genç	Kişi	Proje Kapsamında Düzenlenen Faaliyetlerden Doğrudan Yararlanan Genç 16-29 Sayısı
S63	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Girişimcilik Eğitimi Alanlar	Kişi	Proje Kapsamında Faydalanıcılara Verilen Girişimcilik Eğitimlerine Katılan Kişi Sayısı
S64	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Girişimcilik Eğitimi Alan Genç	Kişi	Proje Kapsamında Faydalanıcılara Verilen Girişimcilik Eğitimlerine Katılan Genç Sayısı
S65	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Girişimcilik ve İş Geliştirme Danışmanlığı Alan Genç	Kişi	Proje Kapsamında Faydalanıcılara Verilen Girişimcilik ve İş Geliştirme Danışmanlığı Alan Genç Sayısı
S66	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Girişimcilik ve İş Geliştirme Danışmanlığı Alan Kişi Sayısı	Kişi	Proje Kapsamında Faydalanıcılara Verilen Girişimcilik ve İş Geliştirme Danışmanlığı Alan Kişi Sayısı
S7	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Düzenli Geliri Olmayanlar	Kişi	Proje Kapsamında Düzenlenen Faaliyetlerden Doğrudan Yararlanan, Düzenli Geliri Olmayan Kişi Sayısı
S8	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Mesleki Eğitim Alanlar	Kişi	Proje Kapsamında Faydalanıcılara verilen Mesleki Eğitim Desteğine Katılan Kişi Sayısı

Kodu	Adı	Birimi	Açıklama
TK18	Zanaat Sahibi Olan Kadın Sayısı	Kişi	Projenin Uygulanmasıyla Meslek/Zanaat Sahibi Olan Kadın Sayısı
TK19	İş Kuran Kadın Sayısı	Kişi	Proje Sayesinde İş Kuran Kadın Sayısı
TK38	Tarımsal Ürünlerin Depolanmasına Yönelik Tesis Sayısı	Adet	Tarımsal Ürünlerin Depolanmasına Yönelik Tesis Sayısı
TK40	Tarımsal Ürünlerin İşlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	Adet	Tarımsal Ürünlerin İşlenmesine Yönelik Tesis Sayısı
TK42	Tarımsal Ürünlerin Paketlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	Adet	Tarımsal Ürünlerin Paketlenmesine Yönelik Tesis Sayısı
TK48	Yöresel Ürün Marka Başvuru Sayısı	Adet	Proje Kapsamında Yöresel Ürün Marka Başvuru Sayısı
TK49	Yöresel Ürün Marka Tescili Sayısı	Adet	Proje Kapsamında Yöresel Ürün Marka Tescili Sayısı
TK50	Yöresel Ürün Coğrafi İşaret Başvuru Sayısı	Adet	Proje Kapsamında Yöresel Ürün Coğrafi İşaret Başvuru Sayısı
TK51	Yöresel Ürün Coğrafi İşaret Tescil Sayısı	Adet	Proje Kapsamında Yöresel Ürün Coğrafi İşaret Tescil Sayısı
TK53	Bölgeye Özgü Pazarlama Portalı Sayısı	Adet	Proje Kapsamında Geliştirilen Bölgeye Özgü Tarımsal Ürünlerin Tanıtım, Satış ve Pazarlamasına Yönelik Portal Sayısı
TK58	Erişim Sağlanan Yeni Pazar Sayısı	Adet	Proje Kapsamında Yürütülen Pazar Analizi Sonucunda Erişim Sağlanan Yeni Pazar Sayısı
TK59	Kurumsal Kimlik ve Görünürlük Çalışmaları Sayısı	Adet	Proje Kapsamında Yürütülen Kurumsal Kimlik ve Görünürlük Çalışmalarının Sayısı
TK62	Kooperatife Yeni Ortak Olan Kişi/Kurum Sayısı	Kişi	Proje süresince kooperatife ortak olan gerçek kişilerin/kurumların sayısı

BÖLÜM 3: EKLER

Proje kapsamında talep edilen destekleyici belgeler ile projenin hazırlanması sürecinde başvuru sahiplerinin yararlanabileceği kaynaklar aşağıda yer almaktadır:

Ek-1 Destekleyici Belge Şablonları

- **DB-1 Proje Bilgi Formu**
- **DB-2 Proje Paydaşları Tanımlama Belgeleri**
 - DB-2.1 Temsil ve İlzam Yetki Belgesi
 - DB-2.2 Kuruluş ve Faaliyet Belgesi
 - DB-2.3 İktisadi İşletme Belgeleri veya İktisadi İşletme Kurma Taahhüdü
 - DB-2.4 Oda Kayıt Belgesi
 - DB-2.5 Sicil Gazetesi
 - DB-2.6 Prim ve Hizmet Belgesi
 - DB-2.7 Mali Tablolar
- **DB-3 Beyannameler**
 - DB-3.1 Başvuru Sahibinin Beyannamesi
 - DB-3.2 Ortaklık Beyannamesi
 - DB-3.3 İştirakçi Beyannamesi
- **DB-4 Satın Alma Belgeleri**
 - DB-4.1 Piyasa Fiyat Araştırma Belgesi
 - DB-4.2 Teknik Şartname
- **DB-5 Sosyal Girişim İş Modeli Kanvası**
- **DB-6 Sosyal Fayda Beyanı**
- **DB-7 Kâr Dağıtım Taahhütnamesi**
- **DB-8 Diğer Destekleyici Belgeler**

T.C. ZAFER KALKINMA AJANSI

Merkez: Cumhuriyet Mah. Mehmet Dumlu Cad.
No:42
43020 Kütahya

Tel: (0274) 271 77 61/62
E-posta: info@zafer.gov.tr
Web: www.zafer.gov.tr

AFYONKARAHİSAR

Adres: Dörtyol Mah. 2078. Sokak No:11,
Afyonkarahisar TSO, Kat:2
Merkez / Afyonkarahisar

MANİSA

Adres: Merkez Efendi Mah. Mimar Sinan
Bul. No:127, Manisa TSO Kat:1
Yunusemre / Manisa

UŞAK

Adres: Sarayaltı Mah. Kılcan Cad.
No:1, Uşak TSO Kat:1
Merkez / Uşak